

1984/2

ԵՐԵՎԱՆ
ՑՈՒՑԱԿՏՈՒՅՑ

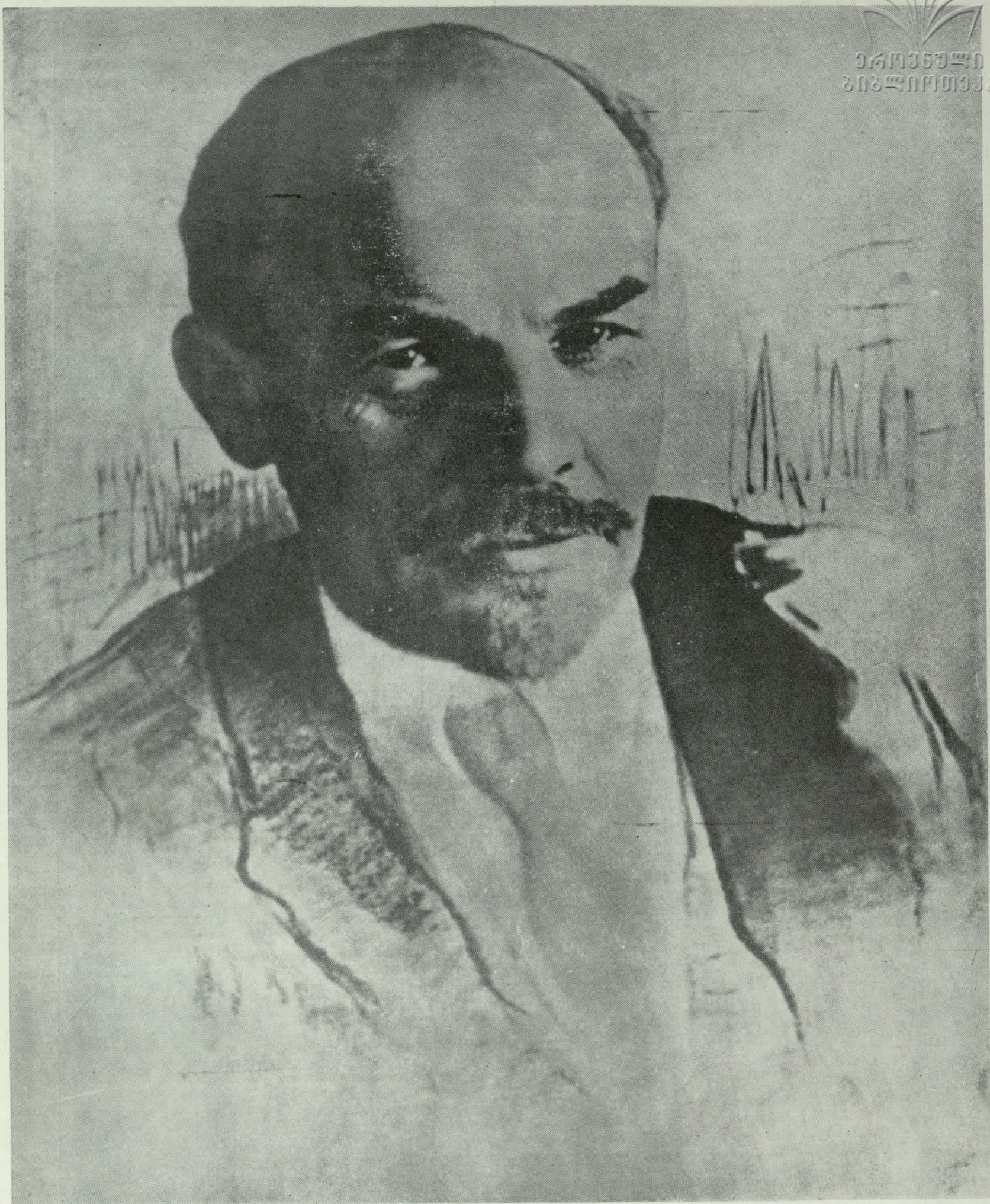

ISSN 0130 1624

երևան

ՀՀ ՌԱՋ ՈՒՂՈ

№ 4 1984 թ.

კულტურული ჩამარჯვები

საბჭოთა საქართველოს დაბადების დღეს — 25 ოქტომბერს ჩვენს რესპუბლიკას ჰელიზედ მეთერთმეტედ გადაეცა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს, საკაფეშირის პროცესაბჭოსა და საკავშირო კომერციურის ცენტრალური კომიტეტის გარდამავალი წითელი დროშა 1983 წელს სოციალისტურ შეჯიბრებაში მოპოვებული წარმატებებისათვის.

სურათზე: სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე ამხანაგი ა. გ. ანტონოვი გარდამავალ წითელ დროშას გადასცემს სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წევრობის კანდიდატს, საქართველოს კომისარების ცენტრალური კომიტეტის პირველ მდივანს ამხანაგ ედუარდ შევარდნების.

მოლეტარები კვლა ქვეყნისა. შემთხვეობა:

დროშა

№4 (568) ეკილი, 1984

შურნალი გამოდის 1928 წლიდან
ზოველთვიური საზოგადოებრივ-
პოლიტიკური და სალიტერატურო-
სამსახურო შურნალი

მთავარი რედაქტორი
ხუთა გარულავა

საქართველოს კა ცკ-ის გამოცემობა

© „დროშა“, 1984 წ.

სარედაქციო კოლეგია:

გულარა გაგამაძე (მ/გ. შდივანი), ნათელ
პიორგობიანი. თენის გოგოლავა (მთავარი
რედაქტორის მოადგილე), იოან ღვევერიაშვილი,
სერი დურმიშიძე, ვახტანგ ესევანჯია, იოან
თურმია, დინარა ცოდია (მხატვარ-რედაქტორი),
ლადო სულაგიანიძე, ილია თაბაღუა, ნიშან
უოლებავა, პოლოგი ჩარქვანიძე, ურა ჯაფარიძე.

ქვირვასი სახელი

იური გაგარინის სახელი თქმოს ახორციელი დაიწერა კოსმონავტიკის ისტორიის თავფურცელზე. საბჭოთა მოქალაქეების, კომუნისტ იური ალექსის ძე გაგარინის სახელთანაა დაკავშირებული კოსმონავტიკის ერთ დაწყება. ჩვენი ქვეყნის ერთგულმა შვილმა გაგარინმა პირველმა გაკვალი გზა ვარსკვლავთისაკენ.

შიძინასახე წლის 9 მარტს 50 წლისა შესრულდებოდა. იგი მარად ჭაბუკი, მარად ღიმილის ბიჭი დარჩა ჩვენს გულებში. მისი სხივთათვის სახის, განუმორებელი ღიმილის შუქი თაობიდან თაობას გადაეცემა, გადაეცემა ჩვენი დროის ლეგენდარული აღმიანის აღმაფრენის სწორულობაზე ამბავი.

იური გაგარინის გმირობა საბჭოთა ხალხის, კომუნისტური ხაზოგადობის, შემოქმედი ხალხის დიადი გმირობის ხორციელებაშია. სწორედ ამ გმირობაშია გამოლენილი სოციალიზმის ძალა, კომუნისტური პარტიის პოლიტიკის გამარჯვება, დიდი ლენინის იდეების ჰეიმი.

იური გაგარინის სახელი მთელი კაცობრიბისთვის ძვირფასია და განსაკუთრებით საყვარელია იგი ჩვენთვის, მისი დიადი ქვეყნის შვილებისათვის, მისი თანამედროვებისათვის.

კარლოსი შეუბუქი საღაშერო ტახტის წინ იდგა, შიშველ ხმალს დაყრდნობილი. სიასაშერშემოვლებული მეწამული მანტია მოთხერილ საომარ ტანსაცმელზე ჰქონდა მოსხმული. საღა, პატიოსანი ოვლებით ძუნწად მორთული ოქროს გვირგვინი კოხტად იდგა მაღალ, ელანურად ოდნავ გამოიტურულ შუბლს, რომელზედაც ქერა კულულები გადმოჰყიოდა. ტანალიგი, მყრივად ჩამოსხმული ახალგაზრდა მეფის იერში იყო, რაღაც შესამჩნევად ზემომური.

მაკელონელისა და ქეისრის დიდ აჩრდილებს აღევნებული მამაცი, პატიომოყარე მმარიტებელი შევეღისა მოწადინებულად ზრუხნავდა იმაზე, რომ გარებული ბრწყინვალება კოველგვარ ვითარებაში არ მოქლებოდა. საღაშერო ქარავში მოხსობილი ქარისკაცები და სარდლები ამას უკვე შეჩერებულნენ, მაგრამ თავიანთი მმარიტებლის ხილვის სრული სამეფო რეგალიებით აქ, პირდაპირ ბრძოლის ველზე, მაინც არ ელოდნენ. ისლა დარჩენილათ, ეფიკრათ, რომ კარლოსის სახით უზენაესმა მათ ქვეყანას მართლაც მოუვლინა დიდი და უძლეველი მხედართმთავარი, რომელსაც ბრძოლის ველიდან მხოლოდ გამარჯვება გამოიქვნდა და, რომელსაც ამას გამო უფლება ჰქონდა. მაგვარი რამეც გითხოვთ მოეცალა.

თითქოს ხელშვეითების აღტაცებული და მონუსტული შეზრით ტკბებათ, კარლოსი ხმის ამოლებას არ ჩქარობდა. ამაყად თავაწეული, სმენაგამახვილებული, საღალაც შორს იცვირებოდა. გარედან ქრისტიანები მინელებული ბრძოლის ხმაური — ზარბაზნების კანტი-კუნტი გასროლა, უკანასკნელ იერიშზე გადასულთა ყიფია, საყვირებისა და დაფლავების მომწოდებული გადაძახება...

— აღსრულდა, რუსეთი დავაჩოქე! — წარმოთქვა ბოლოს მეფემ და უბრალო, ჯარისკაცული ხმალი ღრნავ ასწია. — ამიერიდან შევეღური იარალის დიდებაზე ნარცაც ილალდებს!

— დიდება კარლოსის, შევდთა უძლეველ მეფეს! — დაიბრავლა ვილაცამ აღტაცებული ხმით, რასაც მოჰყვა მთელი კარავის შეყიყინება:

— დიდება!

კარლოსმა ვილაცას თვალებით დაუშებნა, მაგრამ წამიერად მოლუშული სახე ისევ გაეშალა, როცა ქარისი კალთა გადაიწია და რენშილდი შემოვიდა:

— კიდევ რითი გმაბარებთ, გრაფ?

— უნდა გაახლოთ ფრიად ეგზოტიკური ტყვე, დიდო მეფე! — მიუგო ფედერალური მარშალმა და მცველს თავით ანიშნა. კარვის კალთა ისევ შეირჩა და გამოჩნდა უცხო სახის, ახოვანი გარეგნობის ახალგაზრდა რუსი გენერალი, რომელსაც მუნდირი ერთიანად ტალახით მოთხებნოდა და მქლავებთან შემოფლეთოდა. შემოსულმა თვალი გადაეცლო შეკრებილო, შემდეგ რამდენიმე ნაბაზი ტანტისკაცენ წარსდგა და კარლოსს თავი დაუკრა:

— ალექსანდრე ბარატიონი, ძე არჩილ კართველთა მეფისა...

ზორბეგი

ილია რუსა

— ტახტის მემკვიდრე და რუსეთის არტილერიის გენერალ-ფელდცემასტერი, — სულსტრაფად დასძინა რენშილდმა და შეციინებული მზერა თავის მმარიტებელს მიაპყრო.

— უფრო დიდ სიხარულს თვით პეტრეს შეპყრობა თუ მომანიჭებდა. — კარლოსმა კიდევ ერთხელ თავიდან ფეხებამდე შეათვალიერა ტყვე. — მაშინადამე, თქვენ ის კავკასიელი პრინცი ბრძანდებით, რომელსაც რუსთა მეფე ბავშვობილანვე გვერდიდან არ იცილებდა და თავის მარჯვენა ხელად მიიჩნევდა?

— მე დღეს მხოლოდ ტყვე ჯარისკაცი ვა!

მეფემ არ შეიმჩნია, კითხვაზე პირდაპირ რომ არ უპასუხეს და ისევ რენშილდს მიუბრუნდა:

— ფელდმარშალზე მაღალი მხედრული პატივი რომ არსებობდეს, თქვენთვის იმასაც არ დავიშურებდი, გრაფ!

— ფარავდეს დიდ კარლოსს მაღალი ღმერთი! — სიხარულისაგან სულშეგუბებულად ამოილოდა რენშილდმა.

— ფარავდეს! — კვლავ დაიჭექა კარავმა.

— ჰეშმარიტად! — ხმამაღლა გამოუვიდა მეფესაც, მაგრამ გრძნობა მაშინვე დაიიყა. — ღმერთს ჩემთვის მფარველობის კალთის გადაფარება უნდებდა ნამდვილად, რაკი ტყვედ კავკასიელი პრინცი მომგვარა.

მოულოდნელად ჩაეცინა და დასძინა: — ეს იმას ჰგავს, ერთ შშენიერ დღეს მე, თქვენი მეფე, თაორების ტყვეობაში მინილოთ.

— არავინ უწყის, მეფეო, ბედის ტრიალი ვის რას უშმადებს.

ამას კარლოსი ნამდვილად არ ელოდა და წყენა რომ დაეფარა, ტახტისაკენ შებრუნდა, მანტიის კალთა შეაფრიალა და ჩამოგვარა. აღელვება დარჩენილი იმაზე ეტყობოდა, რომ მუხლებსშუა ჩაბჯენილი ხმალი რამდენჯერ გააჩინა.

ჩამოწოლილი უხერხეული დუმილის დარღვევა ისევ რენშილდმა გაბედა:

— იცით, რას გეტვით, გენერალ?.. რუსთა თვავგახურებული მეფის სამსახურში ყოვნას დიდი კარლოსის ტყვეობაში ყოფნა გერჩით.

— მოვითხოვ, ჩემი მეფის ლირსების ნურავინ შეეხება! — წამოენთო ალექსანდრე.

— გამარჯვებული სიტყვებს არ სწორია! — გამოესარჩელა კარლოსი ერთგულ კარისკაცა და სარდალს.

— თვით მეფენიც?

— ზედმეტი სიამაყე ხმა არ გვირთ, პრინც! — აშკარა წყენამ გამოეოთხა კარლოსის ხმაში.

— მე ასე ვიცი და გმიგია, მეფენი თავიანთ სიტყვას არ გადადიან! — არ შეეცა ალექსანდრე.

— გესმით, გრაფო?

რენშილდმა გამკილვად გადახედა
ტყვეს:

— სანაცხლად მიხდით, გენერალო.

ხმლით აუწვას რომ გადაგარჩინეთ?

თითქოს საყვედურის სიტყვები არც
გაეგონოს, ალექსანდრემ ისევ კარლოს
მიმართა:

— ჩვენ, რუსეთის გენერალები, თქვენს
ბანაჯში იმიტომ აომიგებინდით, მეფევ,
რომ გადარჩენილი ნაწილების გაყვანის
ნება გამოვეთხოვა. თქვენი უავგუსტოვის
სის თანხმობა რაკი გვეუწია, უქამ დახევა
დავიწყეთ, მაგრამ მოულოდნელი ჩვენც
ტყვებად გამოგვაცხადეთ... მერწმუნეთ!

— ახლა უფრო ვრწმუნდები, გენერა-
ლო, თქვენი ხელიდან გაშვება რომ არ
ეგებოდა. — უცემ რენშილდს გადახე-
და. — თქვენ კიდევ ერთ ირდენს მი-
ოღებთ, ჩვემ მამაცო ფელდმარშალო.

— ფარავდეს მეფე კარლოსს მაღალი
ღმერთი! — ხმა აუწეროლდა რენშილდს.

— ფარავდეს! — ქვლავ აიტაცა კარ-

ლო. — ქართველი პრინცი, ჩვემ მწყალო-
ნელო, აღმათ; გააღწევდა კიდეც, ჭაობში
რომ არ დარჩენილიყო, — განაგრძო
ფელდმარშალმა. — ფინელები აჩეხვის
უპირებონენ, თავზე შემთხვევით რომ არ
წავდომორი.

კარლოსს მოულოდნელია გაეცინა:

— აქვ გითხარით, გენერალო, ღმერთი
დოეს შევეღების მხარეზეა-მეტქი! მინდა,
იცოდეთ, რომ რუსებთან გადამწყვეტ
შეტაკებამდე კარლოსი თვით სიკედილს
შეება და იმასაც აჭობა. დიახ!.. კამერდი-
ნერთან ერთად ბრძოლის ველისაენ რომ
მევშეურებოდი, როგორაც გზას ავტომა-
ტო ცხენები ჭაობში ჩავეთვლო... დავვა-
რგე ათი მოსი მომეგები ხმალი, ცალ ფე-
ხზე ბოტფორტიც გამძერა, მაგრამ მინც
გამოვალწიე... მოწყალე ღმერთმა იქვე სხვა
ცხენი მომიღლინა, ხელში კი ჯარისკაცის
უბრალო ხმალი ჩამიღო. — მეფემ შიშ-
ველი ხმალი რძნავ შემართა. — როგორც
ხედავ, მასზე ახლა უკვე გამარჯვების
სხივი კიაფობდნ.

— და მინც, მამაცო მეფევ, ბედს ზედ-
მეტად ნუ მიენდობით. მან მოლიპულ
გზაზე გატყუებაც იცის.

— დიდო მეფევ, გვაბედავ და... — წა-
მოენთო რენშილდი, მაგრამ სიტყვა კარ-
ლოსმა წაართვა:

— რაც გვაიწყდებათ, ამაყო კავკასიე-
ლო, რომ რუსები ჩვენ პირისპირ ბრძო-
ლაში გავანადგურეთ.

— დაამარტეთ!

კარლოსის ზღვისფერ თვალებში გან-
რისხების ნაპერშელები აინთო:

— ჩვემ მამაცო რენშილდ, იქნებ თქვენ
მოაგონოთ ამ ჯუტ გენერალს, თუ რა
მოგვიძოვა დღეს შევდი ჯარისკაცის გმი-
რობამ.

ფელდმარშალი ადგილზევე მხედრუ-
ლად გაიჭიმა და თითქმის სხავასხუპით
წარმოთქვა:

— წინასწარი გარაუდით, დიდო მბრძა-
ნებელო, რუსებმა დღეს ნარვის კედლებ-
თან დაკარგების დახმოვებით რვა ათასი
ჯარისკაცი, მთელი არტილერია... თქვენს
ფეხებთან ვაფენთ მტრის რც დორშას,
ას ორმოცდათზე მეტ საჯარისა ნიშანს...
ტყვედ ჩაგვაძრდა მთელი გენერალიტერი
მთავრისარდალ პერცოგ დე-ქრიუის მეთა-
ურობით.

— იქნებ მაინც განადგურება და არა
დამარცხება. გენერალო! — დამცინავად
დასძინა კარლოსმა და მაშინვე ხმის აუმა-
ლლა. — დროა, რუსებმა შეიგნონ, რომ
შევდი ვიკინგების მხედრულ გენის ვერ
გაუმკლავდებია...

— მით უმეტეს, როცა წინ გვიძლვის
დიდი და უძლეველი კარლოსი! — მაამე-
ბრუნვად ჩაურთო რენშილდმა.

— მეფე პეტრეს კი მით დღემდე პრე-
ობრეაჟნენსკის პოლებების ბავშვერი თამაში
ჰელინია, — კვლავ დაცინვაზე გადავიდა
შევდთ მბრძანებელი.

— მე ერთხელ უკვე შეგახსენეთ, —
ხმას აუმალა ალექსანდრემაც, მაგრამ
რენშილდმა მაშინვე გაწყვეტინა:

— ხომ არ გავიწყდებათ, გენერალო,
ვის წინაშე დგანართ და რა უფლებით?

— ტყვედ ყოფნა კიდევ არ ნიშავს
ადამიანური ლირსებების ახსნას, — მიუ-
გო ალექსანდრემ ერთბაშად დაშვიდე-
ბული ხმით. — სწორედ ეს მავალებს, და-
ვიცვა იმ მეფის კეთილი სახელი, ვისაც
გულით მივნიდობივარ.

— რუსეთს საკუთარი საქმეები ვერ
მოუგვარებია. არა მგონია, მფარველად და
შემწედ გამოგადეთ, — სარკაზმე გადა-
ვიდა კარლოსი.

— არ დაგავიწყდეთ, რომ რუსეთი მხო-
ლოდ იღვიძების.

— სულ ერთია, თავის უკურნებელ სი-
ზანტეს მაინც ვერაფერს მოუხერხებს, —
ისევ გამოიდო თავი რენშილდმა.

— რუსეთი რამდენიმე საუკუნით ჩა-
მოგვრჩა. ვიღრე სალათს ძილიდან გამო-
ვა, ჩვენ კიდევ უფრო შორს ვიქნებით
წასული.

— ჭრ დანამდვილებით არავინ უწყის,
რას მიაღწევს განუზომლად დიდი, გამო-
ლიძებული ენერგია, მეფევ, — არ თმო-
ბდა ქართველი უფლისწული.

— მაინც არ მჯერა ხალხისა, რომელსაც
რაინდობისა და კათოლიკიზმის გავლენა
არ განუცდი.

— თქვენმა ბრწყინვალებამ შეუძლე-
ბელია არ იცოდეს. რომ რუსეთი სხვათ
ბრძანა მიმბაძველი ვერ გახდება, მაგრამ

ვერც ქვეყნიერებისაგან გარიყულად იცი-
ოვრებს. ბალტიკაზე გასვლასაც იმიტომ
ესწრავის.

— ამაო ცდა! — შევდების მშენების
ბელს აშეარა გაღიზიანება დაწერულ,
ივანე მრისხანებს წარმატება ლიკონის
ომში ეპიზოდი იყო. საუკუნეზე მეტია.
ბალტის ჭიშკარს ჩვენი ურდული ადეს
და მას ვერც პეტრი ასნის.

— ხალხი მგალობელი ჩიტი როდია,
გალიაში გამომშევლილო.

— რუსი ტრანსილისა და ტარგისათვისაა
გაჩენილი, — ჩაიცინა რენშილდმა. — მი-
სი გაერობის ვერცხლი ვერ წარმომიდგენია.

— ას მცა კერძოს გარდაქმნის მცდელო-
ბამ? — აშეარა ნიშნისმოგებით წარმო-
სოქვა მეფემ.

— ხოლოდ ნარვა!

— მაგას რაც ბრძანებთ, ფელდმარშა-
ლო, დამარცხებიდან გამარჯვებასაც სწა-
ვლობდე.

— ჩალაც არ გეტუობათ, — მეფემ ქა-
რთველ უფლისწულს თვალი თვალში გა-
უყის და დამცინავად დაუმატა: — თუნ-
დაც თქვენი არტილერიის მიხედვით.

რენშილდიც თითქოს ამას ელოდა:

— თქვენი ზარბაზნები არამდენიმე გას-
როლის შემდეგ წაბლივით სკდებიან.

— მიზეზს, აღმათ, რუსეთის არმიის
ყოფილი გენერალ-ფელდმარშისტერი აგ-
ვისხნის. — სიტყვა „ყოფილი“ მეფემ და-
მარცხილით წარმოსოქვა.

— სამხედრო საქმეში რაიმეს რომ მია-
ღწიო, სამისირ სამი-ოთხი თვე ძალიან
ცოტა დროა. გამარჯვებულ მეფეს, შეუძ-
ლებელია, ეს კარგად არ მოეხსენებოდეს.

— მაშინ რუსი ჯარისკაცის ნაქებ სიმა-
მაცეს რალა მოუვიდა?

— ნარვასთან რუსი ჯარისკაცი არ და-
მარცხებულა, მეფეო. ჩვენ ლალატმა დაგ-
ვამარცხა.

— რუსებს ასე ჩვევიათ, — კვლავ იხე-
ლთა დრო რენშილდმა. — როცა არაფე-
რი გამოსილით, წარუმატებლობა სხვას უნ-
და გადააბრალონ.

— გრაფო, სხვამ თუ არა, თქვენ მაინც
კარგად იცით, ვინ და ვინ გყავდათ მოს-
ყიდულო.

— ნუ გავიწყდებათ, გენერალო, რომ
ჩვენ ჯერაც ბრძოლის ველზე ვიყოფე-
ბით. ამიტომ მინდა, გეითხოთ, ნარვის შე-
მდეგ კიდევ იტოვებდა რაიმე იმედს?

— ლიახ, მეფეო!

— თუმც თქვენ, გენერალო, თქვენს
მდგომარეობასთან შედარებით თავი მე-
ტად ამაყად და გამომწვევად გიჭირავტ,
ვალიარებ, რომ ჩემს წისძე ლირსეული
მეომარი და მეტოქე დგას.

— მეტოქე?!.. — გაიკვირვა რენშილდ-
მა. — თვით დიდი კარლოსისა?

— ვიყოთ, გრაფო, სამართლიანი, —
კარლოსის ხმა სასვებით მშვიდად ეღერ-
და. — ვიძედოვნებ, ჩვენ კიდევ არაერთ-
ხელ შევხდებით ერთმანეთს. არ დაგა-
ვიწყდეთ, რომ თქვენ, უბირველეს ყოვ-
ლისა, კავასის შვილი ბრძანდებით. კა-
ვასინი კი აქედანაც კარგად ჩანს —
უცებ რენშილდს მიუბრუნდა. — გავ-
ლებთ, გენერალი სხვა ტყვებისაგან გა-
მორჩეულ პირობებში იყოლით.

— ბრძანება თქვენი, აღსრულება ჩვე-
ნი, დიდო მეფეო! — თავდახრით მიუგო
ფელდმარშალმა.

ԱՌԵԱԾՈՒՅԹ ՀՐԱՄԱՆՆԵՐԸ

ՑՈՐԾՑՈՐ ՀՈՒՅԱՎ

გარდაიცვალა მიხეილ შოლოხოვი და
მისი სახით ჩვენგან წავიდა ორმანისტიკის
ჰომეიროსი XX საუკუნისა. გენიალური
„წყარი დონის“ ავტორი ჯერ კიდევ 25
წლის ახალგაზრდა იყო, როცა ეპროფესი-
მა კრიტიკამ ეს სახელი შეარქვა, ხოლო
მისი ტეტრალოგიის პირველ წიგნს „ახა-
ლი დროის „ილიადა““ უშოდა.

თანამედროვე საბჭოთა მწერალთაგან
შოლოხოვი მართლაც ყველაზე პოტულა-
რული იყო მსოფლიოში. მისი ნაწერების
თარგმანები საბჭოთა ხალხებისა და მსო-
ფლიონს მრავალ ენაზე ამ დებულების
საუკეთესო დამაღასტურებელია.

შემოქმედების სიღრშითა და ძალით,
ოსტატობის გასტატაბებით შოლოხვი
გვერდით უდგას მხატვრული სიტყვის
ისეთ გიგანტებს, როგორიც არიან ტოლ-
სრო და გორგი, ბალზაკი და გოგოლი...

ცხოველების, სინამდვილის არაჩვეულებრივი სისრულით ცოდნა, იდეური მიმართულების გამოკვეთილობა, თავიდან ბოლომდე ხალხურობის სიბრძნე, მხატვრული სახეებისა და ტიპების ბუნებრივობა, უშუალობა, კოლორიტულობასთან შეერთებული სიღრმე გრძნობისა შოლოხოვს ღირსეულად გამოარჩევს სიტყვის თანამედროვე ღიღისტატებისაგან. მის ჟესახებ სამართლიანად წერენ, რომ თვის ნაწარმოებებში შოლოხოვი მრავალფეროვანი შემოქმედია, რომელსაც განსაკუთრებული ტალანტი იქვს, ხალხურ აზროვნებას მაღალი პოეტურობა მისცეს, ხოლო პოეტურს — ხალხურის კველა ღირსება ჟესინოს. ორიგინალურისა და ხალხურის ასეთი ჰარმონიული მთლიანობა იშვიათად თუ დაებედება ხელოვანს...

შოლოხოვის მოთხრობები და რომანგნის
თვითიანცვე ლიტერატურული ყამირების
გადახვნაც იყო. ადამიანები, რომლებსაც
მწერალი ხატავდა, იმდენად იყვნენ მისთ-
ვის ნაცნობი და გასაგები, რომ შეიძლე-
ბოდა ავტორს იმდენი შრომა აღიარ დაეხა-
რჯა მათ კანქვეშ ჩასახედად, რამდენიც
მოანდომა თითოეული მათგანის წარმოსა-
ხებს. მაგრამ შოლოხოვი იმიტომაა შო-
ლოხოვი; რომ ყველაფერს ლრმად სწავ-
ლობს, ყველაფერს ბოლომდე წვდება.
მისი დაულალავი მუშაობა „წყნარ დონ-
სა“ და „გატეხილ ყამირზე“ — გარტო ამ
ორი რომანის მავილითიც საქმარისია იმის
დასადასტურებლად, თუ რა გზით მიღიო-
რა მწერალი, როცა ადამიანების სახეებს.
მათ უსიქო-იდეოლოგიას გვიხატავდა.
როცა ლიტერატურულ ტიპებს ძერწავდა.
ყველა პასაკი, ყველა დეტალი, ყველა სი-
ტყვა შოლოხოვს მხატვრული აზროვნე-
ბის უაღრესად ზუსტ სასწორზე ჰქონდა
დადებული და ასად არც ერთი მხარე
გადახრილი არ არის; წლის რომელიმე
დროს კვერცვენებს, უარგონით ამეტკვე-
ლებს გმირებს თუ ბატალურ სცენებს აღ-
წერს, შოლოხოვი ყველგან აცვიფრებს
მყითხველს სინამდვილის ენციკლოპედიუ-
რი ცოდნით. შოლოხოვი ადამიანის სულის
ანატომიაა, რომელიც შეუცდომლად გად-
მოალაგებს მის თითოეულ ნაწილს, დაშ-
ლის და შეკრავს, მაგრამ არც პირეულ
არც მეორე შემთხვევაში მთლიანობას არ

არღვევს, პირიქით, დაშლითა და შეკვრით
აღწევს მთლიანობას.

შოლოხოვი სრულიად მოუღობდნელი წვრილმანების, თვალით შეუჩერებელი დეტალების შეუდარებელი ოსტატია. მაგრამ არასოდეს მის ამგანჯზე დგტალუბმა შესტოოდენ ლოკალიზებული — ცირულმა დეტალება არა აქვთ. თითოეულ მათგანს მცერლის ხელში ისეთი გაზოგადება ეძლევა, რომ კორდმ მარლება. ზოგადის სახით, როგორც ცხოვრების ორგანული ფენომენი. ეს დეტალები მკიოხველს, ყოველთვის იწაცებენ, უჩვეულოდ იზიდავენ თავიანთი უშუალო ასებით, ქალულებრივი ბუნებით, ჩვენ კი შოლოხოვის მკვლევარებს გვაცებენ მიგნებებითა და ოსტატური გადმოცემით. ისიც გავიირვებას იწვევს, რომ შოლოხოვისებური დეტალი არასოდეს დეტალია არ რჩება, ყოველთვის სინამდვილის არსებაში მცერლის ღრმად შეჭრის გამოხატულებას წარმოადგენს. შოლოხოვილოგები ბევრ საინტერესო ამბავს მოგვითხრობენ, თუ როგორ იცის ცხოვრება და მაინც როგორ სწავლობს სინამდვილეს „გატეხილი ყამირის“ ავტორი. ცოტაა თქვა — შოლოხოვისტანიცაში ცხოვრობს! შეიძლება ცხოვრობდე ვეშენსკაიაში და მის შესახებ მცირეოდენიც არ იცოდე. ვეშენსკაიაში შოლოხოვი ცხოვრობდა და მუშაობდა, თავის გმირებთან ერთად 30-ინ წლებში საკოლმეურნეო მუნიციპალიტეტის აქტიურად მონაწილეობდა. ყველაფერი, რაც „გატეხილი ყამირის“ ორივე წიგნშია შოლოხოვს საკუთარი თვალით უნახავს, თუმცა არასოდეს ასლისათვის არ მიუმართავს, არც სოფლის, არც ადამიანების სახეები ფოტოგრაფიულად არ გადაულია. ბევრი თავის თაქ პოულობს შოლოხოვის გმირებში, ცოცხალ პროტოტიპებსაც ასახელებენ, მაგრამ „წყნარი ღონის“ თუ „გატეხილი ყამირის“ ლიტერატურული გმირები. აბსოლუტურად ცხოვრებისეულნი, მაინც ლიტერატურულ გმირებად რჩებიან ცხოვრებასთან ერთად, თუმცა კონკრეტულად არც ერთი არ გამოხატავს რომელიმე ანდრეის, რომელიმე აქსინის, რომელიმე პეტრას, გრიგორის ან ნატალიას. შოლოხოვი თვითონვე აღიიჩებს. რომ მისი გმირები მრავალთაგან აღებული შტრიქების ერთში თავმოყრა, შემოქმედებითი წარმოსახუა, რითაც იქმნება შეკრები სახე, ესოდენ აუცილებელი დიდი ლიტერატურისაჲის.

ძველთაგანვე ცნობილია, რომ დიდი
ლიტერატურა არ არსებობს, თუ იგი ვერ
ჰქმნის გძირებს. ტიპებს, სახეებს, რომ-
ლებიც თავისი ღროის აღქვეატური გამო-
სახვის პარალელურად, ისტორიასაც ჩეკ-
ბიან მუდმივ თანამგზავრებად. გრძიბოვ-
ლოვის ჩეცი, პუშკინის ონგვინი, ლერ-
მონტოვის პერიოდი, ტოლსტიოს ლევინი,
ტურგენევის ბაზაროვი, გონჩაროვის მბ-
ლომვი, ბარათა შვილის „მერანის“ ლი-
რიკული გმირი, ჭავჭავაძის თაფქარიძე
არამარტო თავინთი ღროის გამოხატუ-
ლებაა, დღესაც ჩვენს წინაშე ცოცხლად
დგანან, როგორც ისტორიული მხატვრული
სახეები. მათი საშუალებით ჩვენ უკეთე-
სად ვგრძნობთ ეპოქს სუთიქეას, ღროის
თავისებურებას. ამავე კატეგორიაში არი-
ან მოქცეული შოლოხოვის გრიგორი მე-
ლებოვი, დავიდოვი, ნაგულინოვი, აგრეთვე
მთელი გალერეა დონის მოთხოვნების მო-
ქმედი პირებისა. შოლოხოვი დიდი ხანია,
აღიარებულია თანამედროვე ჩეკოვსკი-
ური ეპოქის მხატვრულ მემატიანედ, რო-
მელიც აღმარინებს ამწავლის ღიადი გზზ-

ნებისადმი ერთგულებას, ბრძოლაში მა-
მაცობას, ცხოვრებაში კეთილშობილებას.
მთელი მისი შემოქმედება, ესოდენ დაბ-
ული, ესოდენ აღსავს ტრაგიული ის-
ტორიებით, თავიდან ბოლომდე ოპტიმის-
ტურია, ადამიანში — ადამიანურის, საზო-
გადოებაში — საზოგადოებრივის, კაცო-
ბრიობაში — კაცობრიულის გამარჯვებას
უმაღლესი მხატვრული რანგით რომ უმ-
ერის. მაგრამ ეს გამარჯვება ჭეშმარი-
ტების პასური ჭვრეტით კა არა, მისთვის
შემოლოდ თავდადებული შრომითა და
ბრძოლით მოიპოვება, — გვაწავლის შო-
ლობით.

შოლობოვის უაღრესად კოლორიტულ-
მა გმირებმა იციან, რომ ცხოვრება ბრძო-
ლია, მაგრამ განა არსებობს ბრძოლა, რო-
მელსაც შესვენება, განსაცდელან ერთად
სიხარული, ტანჯვასთან ერთად ნეტარებაც
არ ჰქონდება? ცხოვრება რომ ბრძოლა,
ოდითვე ცნობილ ჭეშმარიტებაა, ფაქტე-
ბის ლოგიკა, რომელიც ერთ აზრს შეი-
ცავს, მაგრამ ათასგარი ფორმით გამოი-
თქმება. ლოგიკურ ჭეშმარიტებას ერთი,
ერთადერთი, მარტო მისთვის დამახასია-
თებელი ფორმა რომ არა აქვს, თვით ლო-
გიკის კანონებით მტკიცდება. თუ ცხოვრე-
ბა ბრძოლა, მაშინ ბრძოლაც ცხოვრებაა.

ამიტომ მოხდა, რომ შებრძოლი ადა-
მიანების ბედის უაღრესად სწორი ასახ-
ვით, თითოეული მათგანის საოცარი მხა-
ტვრული ჭეშმარიტების ჩვენებით შო-
ლობოვის გმირები ახლობელი, საყვარე-
ლი, მიმზიდველი და გასაგები შეიქ-
მნენ თანამედროვე მსოფლიოს ხალხები-
სათვის. ისნინ მოგზაურობენ მსოფლიო
მერიდიანებზე, როგორც ახალი სამყა-

როს შეიღები, და მიაქვთ თავიანთი მოი-
დარი გამოცდილება ისტორიის მიერ გან-
წირულ, მაგრამ ჯერ კიდევ ძლიერ მტრე-
ბთან თავდადებულ ბრძოლაში.

ვინც ეს გმირები, ეს შებრძოლები ლი-
ტერატურულ სახეებში ასე შთამაგონებ-
ლად გვიჩვენა, მთელი თავისი ცხოვრების
მანძილზე თვითონ იყო შეუპოვარი მებრ-
ძოლი, თვითონვე კარგად იცოდა ბრძო-
ლის სიმწარე და სიტქო. მისი ბიოგრაფია
სავსეა მძიმე ბავშვობით, ბატალიებით
შემართებითა და გამარჯვებით.

მიხეილ შოლობოვი მთელი ეპოქას რო-
გორც რუსული, ისე მსოფლიო ლიტერა-
ტურის ისტორიაში, ძნელია სიტყვით გა-
მოხატვით მისი როლი და მნიშვნელობა. თა-
ვიდანვე კოლოსის სახით წამოიმართა ტა-
ნად პატარა ეს კაცი და ისეთი ქარიშხა-
ლი მოიტანა მხატვრულ აზროვნებაში.
რომ ყველამ ერთაშად იგრძნო აღვე-
ბული მდინარის გადმოსველა ნაპირებიდან.
ის ორეულივით არავის ჰგავდა და მასაც
ვერავინ დაემსგავსა. ასე იციან გენიოსე-
ბმა — განმარტოვდებიან თავისოვის და
ახლოს არავის მიიკარებენ, თვითონ კა
ახლობელი ხდებიან ყველასათვის. გენი-
ოსთა შორის შოლობოვი ამ მხრივაც გა-
მონაკლისი არ არის. პირად ურთიერთო-
ბაში საოცარად თბილი, მზრუნველი, ახ-
ლოს მდგომი აღამიანებთან, მწერლებთან,
შემოქმედებით სრულიად განცალევებუ-
ლი, შორს მდგომია, ვინაიდან მის მხატვ-
რულ სიმაღლეს ვერავინ წვდება და ვერა-
ვინ უტოლდება.

სასწაულმოქმედი

1965 წელს, მიხეილ შოლობოვის დაბადების 60
წლისთვეზე, გამოიცა მწერლის მოთხოვნების, ნარ-
ძველებისა და სტატიების ერთომებული „ნიტკა
სამოძღვაოზე“. წევნში შესულია 1923-1926 წლებ-
ში დაწერილი დონის მოთხოვნები, ფრთხოებული
ნარკევები და სამამულო მამური, რომელშიც იგი
მონაწილეობდა, როგორც გაზითების „პრავდისა“
და „დრანსანია ჰერცეგადს“ სამხედრო კორესპონდენ-
ტი, საყველოთათვე ცნობილი „სიძულევილის მეც-
ნიერება“, „მედი კაცისა“ და ბევრი სხვა ნაწარმო-
ები, გამსჭვალული უსაზღვრო ხიყვარულის გრძნო-
ბით სოციალისტური საშუალოებით.

ერთომებულს წამდლარებული აქვს ავტორის
შეკლები წინათვე „ხაუტარ თავზე“:

„დავიძად 1905 წელს, 24 მაისს, სტანცია ვეშ-
ენსიას ხუთით კრუისილიაში... მამა რუსი მუვადა,
დღი — უკრაინელი.

1918 წლამდე ვერავლობდი — ჯერ სამრევლო
სკოლაში, უშედეგ გმინაზიაში, — მაგრამ იმ დროს
დაწყებულმა სამოქალაქო მამა შევივითა ჩემი
სწავლა და 1918 წლიდან დავიწყე მუშაობა. ვმხა-
სული და სტანციის რევოლუციაში, ჩინშა — განსა-
ქურებული დანიშნულების ნაწილში, სასურათო
რაზე, გმიშაობდი მტკირთავად, ზავ მუშად. 5
წლის მანძილზე გამოვიცალი პროფესია. 1923 წლიდან დავიწყე ბევრდა. იმ დროიდან ლი-
ტერატურული მოდენიზმი გახდა ჩემი მთავარი
პროფესია. მ. შოლობოვიზი“.

ამ წინათქმაში გადმოცემულია სასწაულმოქმედი
მწერლის მოთხოვნებით.

სასწაულმოქმედება, მაშ ჩა უნდა ეწოდოს იმას,
რომ 22 წლის შოლობოვმა უზრუნავ, „ოქტავიაზის“
დაწყე სახლოხ ეპოქის „წევნის დონის“ პირ-

ებით წიგნის გამოქვეყნება.

მწერლის ცხოვრების ერთ უძნელეს მომენტს
გვიხიცავს მისი „წევრილი ამერიკელი შეგობრები-
სადმი“:

„...უკლია ჩევნგანის ბედ-ილბალში ომი შევიდა
მთელი სამძიმით, რაც თან მოაქვს ერთი ნაციის
ცდას, მთლიანდ განადგუროს, გადაყლაოს მე-
ორე. ფრთხის მოვლენებმა, ტოტალური მოს
მოვლენებმა უკლია ჩევნგანის ცხოვრებაში დატო-
ვეს თავიანთი წარუშლელი კალი. მე დაკარგე
სამოცდათი წლის დედა. იგი დაიღუპა გერმანუ-
ლი თვითმმარინვადან ჩამოგდებული უშმარით,
როცა გერმანელები ბომბადნენ სტანციას, რომე-
ლისაც არავითარი სტრატეგიული მნიშვნელობა
არა აქვს. ისინი ახორციელებდნენ თავიანთ ავა-
ზაკურ ანგარიშს: უბრალოდ ეწადათ გაეფარგ-
ის გამოსახლი, ბიბლიოთეკა განადგურეს
გერმანულმა ნაღმებმა. მე ფრთხის უკლია დავკა-
რებ ბევრი მეგობარი — პროფესიონალი და თანა-
მებამულება, შორისაც. დიდი ხანის მოწყვეტილი
ვარ იჯახს. ჩემი შვილი ამ დროის მანძილზე მიმ-
ედ გახდა ავად. მე კი არა მაქვს საშუალება და-
ვებებრ მას, მაგრამ ეს ხომ ბოლოსდაბოლოს,
პირადი უბედურება, უკლია ჩევნგანის პირადი
მწერაზება. ამ სიმძიმეთავაზო წარმოსდგრება
სახალის უბედურება, რახაც განცალიან ადა-
მინიდან მათხელით და დამატებით განვითარებით.“

პირადი და სახალის მართლაც განუყრელი იყო
ამ შესანიშნავი პიროვნებისთვის, რომელიც ეპო-
ქის ერთ-ერთი უპირველესი უამთაღმწერელი გა-

და. თავისი მონუმენტური ნაწარმოებებით „წენა-
რი დონითა“ და „გატებილი უამირით“ მიხეილ
შოლობოვი გვერდით ამოუდგა რუსული ლიტერა-
ტურის ისეთ ბუმბერაზებს, როგორებიც იყვნენ ლევ
ტოლსტოი, დოსტოევსკი, ტურგანიაზი, მაქსიმ გო-
რკი...

* * *

ჩემი სიჭარეულის გარიუჩაზე შეონდა ბედნიერე-
ბა, მოხვოვში შევცვერდოდ მრავალროვანი საბ-
ჭოთა ლიტერატურის კორიფეებს, მესაუბრა და
პური კა გამეტება მათთან, მიხეილ შოლობოვი კი
მხლობოდ 1954 წელს, საბჭოთა მწერლების მეორე
ყრილობაზე გავიცანი.

ყრილობის დღეებში, სასტუმრო „მოხევოში“,
დელებატარა ერთ გაულის ერთად მომეცა საშუა-
ლება, შევცვერდოდ შოლობოვის მეგობრულ სუუ-
რაზე, მეგრძნო ის განუმეორებელი ადამიანური
მომხიბლელობა, რაც აგრე ამკობდა და ალამ-
ზებდა გენიალურ მწერალს.

კარგად მასხოვს სიტყვები, მიხეილ ალექსანდ-
რეს ძე როგორ ადამიერობდისას:

— გოხვით, ჩემი სალაში და კეთილი სურვილე-
ბი გადასცერ თქვენს დიდობატას კონსტანტინე
გამსახურდისა...

მე, რა თქმა უნდა, დაუუკონებლივ შევასრულ-
ებითვის სიყრმიდანვე ლეგენდად ქცეული მწერ-
ლის დავალება, რითაც დიდობატა კონსტანტინე-
საც მეტად ვასიმოვნება.

იმ ყრილობაზე, საბჭოების სახლის სკეტებიან
დარაბაზში, მიხეილ შოლობოვმა წარმოხსოვანი
ტერეპი, რომელშიც დაღიანი მეაცრად, მაგრამ მაშა-
ზელური მშერულველობით გააკრიტიკა ჰიდა-
გის გამოსახლით და დამატებით განვითარებით.

მიხეილ შოლოხოვი და გიორგი ჭიბლაძე.

რით იყო აღსავსე შოლოხოვისეული გამოსხლა.
სხვა ყრილობებისა და ცორუებზეც არაერთხელ
მომისმენია დიდი მწერლისოთვის. ჩემი შთაბეჭ-
დილების გამოსახატავად ვიტავი: იგი მეტველებ-
და იხევ ხატვნად, როგორც წერდა!

მიხეილ შოლოხოვი კულტონის იმ შემოქმედთა
რიცხვს, ვინც უკვდავი ნაწარმოებით გაამდინარა
შსოფლით კულტურის საგანძურო. მისი ნაწარმო-
ებები, თარგმნილია თოთქმის კულტურა ენაზე და უსა-
უკარლესი წიგნების მილიონობით ადამიანისთვის
დღედამიზის კულტურა კონტინენტზე...

本章小结

დონის როსტოვის ოლქში, სტანიცა კეშენსკაიაში, ხადაც მუდმივად ცხოვრიდა მიხეილ შელონ-ბეგი, 1980 წლის გაზაფხულზე დაიწყო გრანატი-ჭული საიუბილეო ღლებას წაული. დაიწყო გაზა-ფხულზე და დიდხანს არ დამცრალა ამ ღლებას-წაულის ქარიზმილიანი ექი.

საბჭოთა ხალხშა მსოფლიოს პროგრესულ ძალებთან ერთად იზეიმა მიხეილ შოლოხოვის დაბალების 75 წლისთავი, მითითონბით მაღლიერჩმა კითხველმა კეთილ სურვილები გაუგზავნა მიხეილ შოლოხოვს.

უურნალმა „დროშამ“ 1980 წლის მეშვიდე ნო-
მერში გამოაქვეყნა კოლექტური წერილი:

„ხტანიცა ვეშენსკაია, ორგზის სოციალისტური
შრომის გმირს მიხეილ შოლოხოვს

დვირებას მიხეილ ალექსანდრეს ძეებ!
სიხარულით გავიგეთ, რომ ა იცლის თვეენ
შშობლიური ღონის მიწაზე, სტანიცა ვეუწყნესაიში
სახეიმიდ გადმოგეცათ ლენინის ორდენი და მეო-
რე აუროს ვარსკვლავი „ნაშალო და ურთ“.

ମାଲ୍‌ଲିଙ୍ଗର ମୁକ୍ତବ୍ୟେତ୍ତା ସାକ୍ଷେପିତ, ଶୁଣନ୍ତି
"ଦୂରତଥି" ସାହୁଲ୍‌ଗଢିତ, ଉଠନ୍ତେଇ ଯାଇଏ ମନ୍ଦରେଖାଲ-
ଭିତ୍ତିତ କ୍ଷେତ୍ର — କ୍ଷେତ୍ରାଳୀକାର ସାକ୍ଷେପ ମଧ୍ୟରେଲେ
ଫଳିତ ରୁଦ୍ଧ ଉଠିବ ସାକ୍ଷେପିତ୍ତାଙ୍କ ଭୟିଲେ ଏବଂ ପରିପ୍ରେକ୍ଷଣ
ମନ୍ଦିର କାଳେକି ବୋଲାଯାଏ.

დას, კაზაპობოთ თქვენით, თქვენი უკვდავი ნაწარმოებებით, მსოფლიო დატერიტორიის საგანძუროს რომ აშვევენდენ. ხელიდ ამიტომ იყო, რომ საქართველომ მთელ საბჭოთა ხალხთან ერთად გულტრიცელი სიყვარულით აღნიშნა თქვენი დაბადების 75 წლისთავი.

მიიღოთ ჩვენი სალაში და გადლობა თქვენი შე
ზოგმედებითი გზირნიბისათვის, აგრეთვე იმისათ
ვის, რომ უკველთვის გულთბილად ეხაურების
საძოვთა საქართველოს წარმატებებს, რაც განსა-
კუთრებით დიდია და ოვალსაჩინო მოლონ წლებში
გულის ფიცარხზე ვიწერს თქვენს კეთილ სიტყვების
რუსთველსა და ვაკა-ფშაველაზე, ქართულ ჩა-

ოსტატებზე, მეცნიერებებზე, სოფლის მეურნეობის
შეზაკებებზე — ისინი აღვაფრთვანებენ კოველ-
დღიურ, ძნელ შრომაში.

Յանեարշալոց զարդ գալուստու, համ աթյամաց հրեա Աղօթոլոյաձի աեալու ճալուտ գահալըա և սուցուալուսէթըրու Մեջօծերեա սաձկուտ գացիօրուս յուսունուսէթըրու Յահ- ուսօս ուլությունքեց պարունածօս զորեցուլագ Եղեա- Յուրագ, սայահարտցըլուս յութիարուսօս ուլությունքեց պա- րունածօս և սաձկուտ սայահարտցըլուս սամուց վլուստօազօս յուրուլու սայմբեցօնտ արեան Շնացա- լուստօազօս յուրուլու սայմբեցօնտ արեան Շնացա-

გილოცავთ საჭირობლოს უმაღლეს ჯილდოს, გასურჩვებთ დიდი ხნის ჯანიერ, ბეჭნიერ ხიცოცხლებს.

ଶୁଦ୍ଧ ପାର୍କିଙ୍ଗିଂ ପ୍ରେମିତ —

1961 წელს შოთობოვმა ასე გამოხატა საქართველოში მოგზაურობისას მიღებული შთაბეჭდილებაზე: „თუ მკითხავთ, როგორი შთაბეჭდილება და ტყვა ჩემშე ამ შესანიშნვება მხარემ, ვიტუთ: ძალიან ვწუხვარ, რომ აქამდე არ ვყოფილვარ საქართველოში“.

იმავე წელს ითქვა დაუკიტარი შოლობოსეული სიტყვები: „ვაუ-უშაველა უდავოდ მსოფლიო მნიშვნელობის მწერალია, და ამ დღეს მიმიღეთ იმათ რიცხვში, რომელიც უკილობრივი სიყვარულით მოიხრაონ თავს იმის ნეტის წინაშე, ვინა ქმნილებით გარად ესთეტიკურ სიტყბოებას გვანიჭებენ, ვინც კვეშარიდა უკვდავია“.

1966 წელს, რუსთაველის იუბილეს დღეებში

დღიდან მწერალმა ბრძანა: „მაღლიერი კაცობრიობა
არასოდეს არ შეწყვეტს მწუხარებელ ზაგებით და
ეწაცეს პოვზის ცხოველმუცელ აგ პირველ
ქვეთ წარმო — „ვეფხის ტუონასას“.

1965 წელს შეკრალმა შინერა ქართული კულტურის
და დვინის ოსტატებს: „ოქვენს დვინოში ჩაქსოვა-
ლია ქართველი ხალხის ზრავალი გადონსური თვი

სების სამი შეხეანიშნავი ლირსება: სიმაგრე, სინაზე,
სიმტკიცე. მივისალმები ქართულ მიწას!“

შარას გაჰეთ „სოულის ცნოვების“ მითხველებისადმი გამოგზავნილ დეპეშაში შოლოხვი წერდა: „მიღეთ ჩემი უაღრესად გულითადი ზოლოცვა რესეტსა და საქართველოს შორის მეცნიერული გორგოვესკის ხელშეკრულების 200 წლისავისა და საქართველოს არსებობის ლენინის ორდენით დაკითლოთ გამ.“

უფრო ადრე, კახეთში, კერძოდ წინანდალში
სტუმრობისას, ზოლოსოვგა ძმურად უჩინა გახილ-
ნდლებს: „წმინდად შეინახეთ ყველაფერი ის, რაც
დაკავშირებულია აღექსანდრე ჭავჭავაძის სახელ-
თან, ხაქართველობ ისტორიასთან, გრიბოედოვის
ამაღლელვებელ ხევარულთან. ეს ჩენი ხერთო
ისტორია, ძველთაგან მონათესავე ორი კულტუ-
რის ისტორია...“

ცრობილია მისეველ შოლოხოვის გულითადი მე-
გობრობა ქართველ მწერლებთან, მეცნიერებლებთან,
ურჩალისტებთან, გაზეთების „კომუნისტისა“ და
„ხოლოის ცხოვრების“ კოლექტურებთან.

მშენალი ჩვენი პაპულარული გაზეთის „სოფ-
ლის ცხოვრების“ მეტად ნომრის გამოსვლასც
გამოეხმაურა: „გილოცვით გაზეთის მეთახედ და-
ბადებას. რედაქტორის კოლექტივს კუსურვებ შრო-
მაში წარმატებას, ათასწლოვან სიცოცხლეს და ძე-
ღინიერებას. უმდაბლესი სალამი საყვარელ თბი-
ლისას და პაროლო მოწიას“.

ଏହି ଟୋଟଙ୍କେ ଉପରୀଲାନ ଓ ଏହାଙ୍ଗ ଧରନେ ଉପରୀଲାନ-
ଶ୍ଵେତ ସିଂହପଦିଶ୍ଚାର, ହରମଣ୍ଡଳୀପ ଶବ୍ଦାଳାଶ୍ଵରା ଧରନେ ରା-
ଜ୍ୟରା, ମୁକ୍ତାଯିନୀର ଅରିଳ ଘରମହାତୁଲିପ ମେଣତ୍ତେ ଶାଖ୍ୟତ୍ତ-
ନିଲ ଉପରୀଲାନ ହୃଦୀ ମେହରିଲାପ ଶବ୍ଦାଳାଶ୍ଵରାଲୀ ମନ୍ଦିର-
ଶ୍ଵେତପ୍ରେମା ଫାରଟପଦିଶ୍ଚାର ଶାଲକିଶ୍ବରାଦିଶ୍ଚାର, କିବିନ୍ଦୀ ହୃଦୀପୁରିଲ-
ାପ ମେହରିର

ପାରିତ୍ୟଗିତମା କୁଳକ୍ଷମାପ ପଦତ୍ୱାଗତ୍ୱେ ଉଗନ୍ଧିନ ଓ ଶ୍ରୀ-
ଶ୍ରୀଯାରା ଥିଲାନ୍ତକ୍ଷେତ୍ରରେ ଗ୍ରନ୍ତ ଆମିଶ ଶ୍ରୀଗନ୍ଧିବା ତାରଗନ୍ଧି-
ଲିଙ୍ଗ ଓ ଶାମିତ୍ରମୂଲି ଖୁଶତାଵେଳିରେ ଉଚାରି ହିଏନ୍ତିରେ ଶରମନ୍ତିରେ
ଲାଇକ୍ରାଫ୍ଟରୁକ୍ତିରେ ମହାନ୍ଦିନ୍ଦ୍ରବିଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନିକାଙ୍କ
ମହାନ୍ଦିନ୍ଦ୍ରବିଜ୍ଞାନିକାଙ୍କ ମହାନ୍ଦିନ୍ଦ୍ରବିଜ୍ଞାନିକାଙ୍କ

* * *

მწერალს სამშობლომ და ხალხმა სიცოცხლე-
შივე დაუდგა უკვდავების ძეგლი. ხაბკოთა კა-
შირის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევ-
რი, ორგზის სოციალისტური შჩრომის გმირი, ლენი-
ნური, სხვ კაშირის სახელმწიფო და ნობელის პრე-
მიერის ლაურეატი — მიხეილ შოლოხოვი კეჭარი-
ტად იმსახურებს სამარადისო დიდებას, რომლისკე-
ნაც მიმავალი გზა მან თავისი უზნაესი ნიკიერებით
და შემოქმედებითი გმირობით გაიაფა.

ପ୍ରକାଶକ ନାମ

რამდენჯერ დაბრუნებულა ამ გზით...

ამას წინათ მისაღებში მდივან გოვონას არ გავუტრითხილებივა და ერთი თანამდებობის კაცის კაბინეტის კარი მაშინ შევაღე, როცა მაგიდასთან მის გარდა სხვაც იჯდა. მასპინძელს ჩემი მისცლა არ წყებია, გამილიმა და ხელით მანიშნა შევსულიყავი. მე სხვა რა გზა მქონდა. ისე, ამ კაბინეტში სხვა დროსაც არაერთხელ ვყოფილვარ. ასე რომ, მთლად სტუმარიც არ მეთქმოდა.

როცა უცნობის მოპირდაპირე შეარქებ ადგილი დავიდავ, მასპინძელმა მას მიმართა:

— განაგრძეთ, ამხანაგო მიხელ (ბუნებრივია, აქც და შემდგომშიაც არც ნამდვილ სახელს ვასახელებ და არც გვარს).

უცნობს სახე წამოწითლებოდა. ისე შემომხედა, აშკარა იყო — ჩემი შემოსვლით ძალზე უქმდაფილო დარჩა.

შევწყებდი. ალბათ, რამე პირადი სათხოვარი ჰქონდა და ხელი შევუშალე-მეთქი.

წამოდგომა დავაპირე და ვთქი:

— საქართ საქმეზე არა ვარ, მისაღებში დავიცდი.

— საიდუმლო არაფერი გვაქვს, ტყუილა გერიდებაო, — არა ქნა მასპინძელმა და ისევ მიხეილს მიუბრუნდა.

— ჰო, განაგრძეთ, მე გისმენთ. — ხმაში ცოტა ფოლადი გაურია.

მიხეილმა ისევ მე შემომხედა, გულში ვინ იცის, რა სიტყვებითაც შემაქმ, მაგრამ ჩანდა, სამარის საბოლოოდ გაწყვეტა უკვე შეუძლებელი იყო.

— დიახ, ივან ვასილიევიჩ, მოლო უნდა მოეროს სართანიას პარპაშე. — მიხეილს სახე უფრო დაეგძა. ისე მომეჩვენა, თითქოს ჩემს გასაგონად ცდილობდა თავისი ნათევინისთვის მეტი დამაჯერებლობა მიეცა. — კიდევ მეტს გეტყვით: იგი ლირს არაა, პარტიის რიგებში იყოს. მე, იცით, ივან ვასილიევი, ინტრიგანი არა ვარ, ჩემი მოქალაქეობრივი სიცდისი და მოვალეობა მალაპარაქებს... დიახ, მე ზოგიერთებივით როდი ვარ, მუშტებს ჩებდის მერე რომ იქნევენ. ურემი რომ გადაბრუნდება, გზას ყველა დაინახავს. მთვარია, მანამდე ვნახოთ, მანამდე

გამოვაშქარაოთ ისეთები, რომლებიც ჩემს ძლევამოსილ წინსცლას აფერხებდნ. მარტი საუთარ გამორჩენაზე ფიქრობენ.

მასპინძელი ისე მოწყვეტით ადგა, მიხეილს უნებლიერ სიტყვა გაუწყდა და წარბებმა თითქოს თმას მიაღწია.

იგინ ვასილიევიჩმა თავისი მაგიდას შემოუარა, ფანჯარის გამოსახულიდან გაუწყდა და არაბებმა თითქოს თმას მიაღწია.

— ამხანაგო მიხეილ სართანიას თაობაზე იყო მსჯელობა და თითქოს სამსახურიდან მოსახლეობის არ უნდა იყოს, პარტიიდან გასარიცხი, მით უფრო მიხეილმა ნერწყვის გადაულაპვა გადაწყვიტა, მაგრამ საღლოა იყო — იგანეს ამ სიტყვებზე ხახა უცებ გაუშრა.

ისეთი სახე მიიღო, ნამდვილად შემეცოდა. გასუსული იჯდა და იგანესათვის თვალი არ მოუშორებდა თითქოს არ სხერიდა, ამას წინათ რაც მოისმინა, მისი ნათევამი რომ იყო.

მაგრამ თანდათან სძლია თავს, ოდნავ ფერზეც მოვიდა.

— არა, ივან ვასილიევიჩ, მისა კი არ ვამბობ, ქვეყანა დააქცია-მეთქი. ხომ შეიძლება კაცმა შეცდომა დაუშეს. სართანიასაც შეცდომა მოვეიდა, ალბათ... ისე, რაც მართალი მართალია, მუშაობის დიდი ხნის სტაჟი აქვს და ბევრი კარგიც გაუქეთებია.

ასეთ უცარ ცელილებას მართლაც მოხერხება უნდა და მიხეილს გაოცებული შევუჩებდი.

თუმცა „მოხერხება“ ის სიტყვა არ არის. ამას ერთბაშად ვერ შეძლებ, თუ წინასწარ არ ხარ ამისათვის მომზადებული, თუ, ასე ვთქვათ, ძვირბილში არ გაქვს გამჭდარი, შენს ბუნებას არ წარმოადგენს.

დიახ, ასე უცარ ცელილებას მართლაც მოხერხება უნდა და მიხეილს გაოცებული შევუჩებდი. დიახ, ასე უცარ ცელილებას ვერ მოძებნი, თუ უკან დახვევს საერთოდ მიჩვეული არ ხარ, თუ უკან დახვევს შენთვის ახალი ხილი არ არის.

იგანესათვის კი, ჩანს, ასეთი მეტამორფოზა მოვლოდნელი არ იყო. მწარედ ჩაიცინა, მაგიდას აუჩქარებლიდ დაუბრუნდა-და მიხეილს დინჯადვე უთხრა:

— კარგით, კარგით, ყველა-ფერი გასაგებია. — ეს ისეთი ტონით იყო ნათევამი, რომ ადვილი მისახვედრი იყო, საუბარი დამთავრებულია.

მიხეილი კაბინეტიდან ზლაზვით გავიდა.

კარგა ხანს სიჩუმე ჩამოვარდა. მერე დუმილი მასპინძელმა დაარღვია:

— ის სართანია ხვალ მართლა უნდა გაათავისუფლონ თანამდებობიდან. ამას უკვე დღეს საიდანლაც გაუგია და თავს სამართლიანობის, პატიოსნების ქომაგად ასაღებს. ასე სჩვევია და, სამწუხაროდ, ასეთებიც კოტანი არ არიან. ისე, შეიძლება არ უნდა მეთქვა, მოსახსნელი არ უნდა იყოს-მეთქი, მაგრამ, როგორ გითხრა, თითქოს შური ვიძიებ ამით. იმის შიშით, რომ სართანიას არ მოხსნიან, ამაღამ არ დაეძინება. ესეც საჭელია ერთგვარი.

ამ შემთხვევამ, მართლაც, არაერთი ნაცნობი თუ უცნობი გამახსენა, რომლებიც ტყუპილი შეგანა მიხეილს. ერთ კაცზე მიამბობდნენ, რომელსაც რაიონში საქაოდ მაღალი თანამდებობა ექვა და რაიონული პარტიული კონფერენციის დელეგატით თითქმის ყოველთვის იჩივედნენ.

ამასთან, ყოველ კონფერენციზე ითხოვდა სიტყვას. და წარმოიდგინეთ — თურმე თავისი გამოსვლის არ სრულიად განსხვავებულ ტექსტს აღვენდა წინასწარი.

თუ კონფერენციის მსვლელობისას შეატყობდა, რომ რაიონმის პირველ მდივანს არაფერი ემუქრებოდა, საქებარი სიტყვით გამოვიდოდა, ხოტბას შეასვამდა, მისი ხელმძღვანელობით რაიონმა ასეთ და ასეთ წარმატებას მიაღწია. ესა და ეს ჯილდო დავიმსახურეთო.

მაგრამ თუ ცელილება იყო მოსალოდნელი, პირველით, ქრისტიან ქარცეცხლს დაატრაქტობდა, თავს ისე წარმოაჩენა და, თითქოს უნდობლაში ალამებდა და ათენებდა, თითქოს მაღალი რანგის პირებსაც არ ეპუებოდა, თუ სა და ეს უცებ დაივიმსახურეთო.

ცხადია, ეს მარტო მეცნიერ-ეკონომისტებს როდი ეხება. ეს ყველას გვეხება, ყველას, კისოვისაც ძვირფასია ჩვენი წინსცლა, ვისაც გულით სწალია სანიმუშო წესრიგი დამყარდეს ყველგან და ყველაფრიში.

ყველა თვალსაზრისი კარგია, თუ კი იგი საბოლოო მიზნად ისახავს სიერთეს, გულწრფელდა ნათევამი და არა ყალბად, პირადი გამორჩენისათვის.

დიახ, სიმართლისათვის ბრძანების უკანდასახევი გზა არ არსებობს.

ყველამ გადავლახოთ ჩვენებენი სუბიკონტი.

ხანაგს, ომისა და შრომის ექტერანს, უსამართლოდ მოექცნენ და დამაშვავენი გაზეთში გაწერეთ. ერთობლივი შეეცემება, დავბეჭდავთ-მეთქი.

მე არა, იმათი გადაკიდების თავი არა მაქესო. — უცებ მონახა თავის გასამართლებელი საბუთით, უკან დასახელები გზა.

ბევრმაც ასეთ გზას „მიაგნო“:

როცა ნეგატიურ მოვლენებზე ლაპარაკობს ან წერს, ჩაურთავს, ეს ამ ათი წლის წინათ იყოო.

ესეც უკანდასახევი გზით სიარულია.

აქამ და მე წარსულზე ვიძი, ხელი ასეთი ნაკლოვანებები არ გაგვაჩინია.

გამოტეხილად ვთქვათ — უკანდასახევ გზას შხოლოდ შშიშარა იტოვებს.

საშიში კი რა გვაქვს.

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურ კომიტეტის XIX პლენურზე ამხანავმა ე. ა. შევარდნაძემ, როცა შეცნიერი ეკონომისტების შესახებ ლაპარაკობდა, მათგან კატეგორიულად მოითხოვა, გვერდი არ აუარონ მწვავე საკოტებს, გაბედულად გამოვლინონ ნაკლოვანებები, გამოორქვან თავიანთი თვალსაზრისი.

„დაე, ეს თვალსაზრისი, — თქვა მან, — ყოველთვის ნუ იქნება სწორი, დაე, იგი ყოველთვის ნუ იქნება მისაღები. მაგრამ ეს უკეთესია, ვიდრე ეკონომიკური აზრის მოღუნება. ვიდრე უძრაობა და რუტინა, ვიდრე შიში, ვა თუ ვინმეს ვაწყენითოთ“. ცხადია, ეს მარტო მეცნიერ-ეკონომისტებს როდი ეხება. ეს ყველას გვეხება, ყველას, კისოვისაც ძვირფასია ჩვენი წინსცლა, ვისაც გულით სწალია სანიმუშო წესრიგი დამყარდეს ყველგან და ყველაფრიში.

უცელა თვალსაზრისი კარგია, თუ კი იგი საბოლოო მიზნად ისახავს სიერთეს, გულწრფელდა ნათევამი და არა ყალბად, პირადი გამორჩენისათვის.

დიახ, სიმართლისათვის ბრძანების უკანდასახევი გზა არ არსებობს.

ყველამ გადავლახოთ ჩვენებენი სუბიკონტი.

სოხუმი.

მელიტონ ბალანჩივაძე შვილებთან ერთად.

შესვებრა აეროდრომზე

საქალოვანი ეკსიკალური საგვარეულო

ცულგათ ტორაპ

ანტონის ორმა ვაჟიშვილმა — მელიოძონმა და
ვახომ — საპატიო აღვილი დამტკიცილებეს ქართუ-
ლი ხელოვნების მატიანეში: მელიოძონი, ახალი
ქართული პროფესიული მუსიკის ერთ-ერთი უ-
ძრებელები, პირველი ქართული მაერის „თამაზ
ცხირის“ ავტორია, ვახომ — ქართული თეატრა-
ლური ხელოვნების თვალსაჩინო წარმომადგენელი,
ორივეს მინიჭებული ჰყონდა საქართველოს სახა-
ლხო არტისტის წილდება.

ବ୍ୟାଲାସ ନିଶ୍ଚିତ ପ୍ରକାର ଦ୍ୱାଗିଲିନ୍ଦ୍ରାମ୍ଭୁଲୋ ଗାନ୍ଧରଗିଳେ
ଏବଂ ଅନ୍ଧରା ବ୍ୟାଲାନ୍ହିରୋଜ୍ବେଦୀ ସ୍ଵର୍ଗରୂପେ ଏବଂ — ତା-
ମାରୀ, ତ୍ୱାଗିମ୍ବୁତ୍ତୁ ବ୍ୟେଷ୍ଣରୀଳ ମେଳନ୍ଦ ମେଳାତ୍ତବାରୀ ଫା-
ଲୋ (ଯଦି ବ୍ୟାଲାନ୍ହିମ୍ବୁତ୍ତୁ ମଧ୍ୟ କିମ୍ବା ପରିପରି ଦ୍ୱାଗିଲିନ୍ଦ୍ରାମ୍ଭୁଲୋ)।

ଶ୍ରେଣ୍ଟଙ୍କୁବାବୁ ଯମ୍ବାନ୍ଧୁରୁପାଳ ଅନ୍ଧରୀର ଦାଲାନ୍ତିକିର୍ତ୍ତା
ଦୀର୍ଘ ଶ୍ରେଣ୍ଟଙ୍କୁବାବୁ ପାଇଁ ପରିଚ୍ଛାୟା ପାଇଁ ପରିଚ୍ଛାୟା ପାଇଁ
ପରିଚ୍ଛାୟା ପାଇଁ ପରିଚ୍ଛାୟା ପାଇଁ ପରିଚ୍ଛାୟା ପାଇଁ ପରିଚ୍ଛାୟା

ბალნინივაძეების ოჯახის საგვარეულო გადმო-
ცემები და ზოგიერთი შემონახული ისტორიულ-
წეარო გვიდასტურებს, რომ ამ გვარის წარმომად-

გენერალი ლიონგანვე გამოიჩინიდნენ „სახიობა-გართობის“ ნიჭით და ხშირად გვეკლინებოდნენ საშეფრ კარის მუსიკისტებად თუ მომღერებად. როგორც ცნობილია, ოპერა „თამარ ციბირში“ მელიოტონ ბალანჩივაძემ დიდი სიმპათითა და მახვილებინიერებით დავისატა კარის მასხარას სახე ანდრია ბალანჩივაძის სიტყვებით, მამამისი თურმე ხუმრობოთ ამბობდა, რომ ხალცის საუკარელი პერსონაჟი — ენამოსტრებული მასხარას საბის შექმნისას მას არ ავიწყდებოდა თავის წინაპართა პროექციას.

ბალანჩივაძების გვარი ქართულმა საზოგადოებრიობამ გაიცნო გასული საუკუნის 80-იან წლებში, როდესაც მუსიკალური ხელოვნების სარჩივლაზე გამოვიდა მისი უჯრობი წარმომადგენელი მელიოტონ ბალანჩივაძე. ახლოგაზრდა მომღერლმანიარაგობით შეასრულა. რამდენიმე ბართოლომელური პარტა თბილისის საობერო სცენაზე, შეადგინა ეთნოგრაფიული უნდი და კონცერტები გამართა საქართველოს სხვადასხვა ქალაქში. 1889 წლიდან იგი პეტერბურგშია, სწავლობს კონსერვატორიაში დიდ რუს კომპოზიტორ — ნ. ა. რიმსკი-კორსაკოვთან, მართავს ე. წ. „ქართულ კონცერტებს“ პეტერბურგსა და რუსეთის სხვა ქალაქებში თავისი ორგანიზებული საგუნდო კოლექტივებით.

1897 წელს, ახალი ქართული პროფესიონალი მუსიკის გარიბობაშე, პეტერბურგში აუდიტორდა პირველი „საშეცვეტები მელოდიონ ბაზანჩივაძის იმპრატივადინ“, 1912 წელს კი — დაიღვა ამერიკის პარკეტის მოქმედება. პეტერბურგში ცხოვრების თოვჭის 80 წლის მათელზე მ. ბაზანჩივაძეს ურთიერთობა ჰქონდა რუსული მუსიკური და თეატრალური საზოგადოების საუკეთესო. წარმომადგენლობითაც, ეწერდა საკველმოქმედო მოღვაწეობა. მიხედვით სახელმწიფო პირველი და მომისაც მისამართი იყო საზოგადოებრივი და საზოგადო მუსიკური მუშაობის მიმართ. 1917 წელს მელოდიონის საშომბლოში ბრუნდება, სადაც აქტიურ საზოგადოებრივ საქმიანობას ეწევა, აარსებს სამუსხეო

სახურავებლებს თბილისსა და ქუთაისში. 1922-
წელს გაიმართა „თამაზ ციცილის“ პრემიერა, რაც
ქართული ოპერის მატიანეში მნიშვნელოვან თა-
რიღად ჩაიტარო.

გაეციდოთაც:

პეტერბურგში ცხოვრებისას მას შეეძინა 2 ვა-
უი: გიორგი — 1904 წელს და ანდრია — 1906
წელს. მათი სახელები შემდგომ ფართოდ განდი-
ცნობილი. 1918 წლამდე ორივენი მამის იჯაშე-
იზრდებოდნენ, შემდგომ კი მათი ცხოვრები
გზები დიდი ხნით დაშორდა ერთმანეთს: ანდრია
მამას წამოჟვა საქართველოში, გიორგი კი —
მაშინ პეტროგრადის თეატრალური საწავლებ-
ლის. მოსწავლე — ჩრდილოეთის დედაქალაკეუ-
დარჩა. პარალელურად გორგი პეტროგრადი
კონსერვატორიაშიც სწავლობდა საფორტიპიანო
განყოფილებაზე. 1921 წლამზი იგი იუ ბალა-
ტის მოცეკვათ განთმულ მარაბისის თეატრში
1924 წელს იგი უცხოეთში გაეგვივრა: ცნობილ
მა რუსეთის საზოგადოებრთულმა თეატრალურმა მო-
ღვაწეობების სერები დაგილევება ბალეტმასტერები მი-
წვია თავის ანტრეპრიზაში და იმ დროიდა
ჭორებ ბალანჩინის სახელი ცნობილი ხდება მსო-
ფლიოს მუსიკალური და თეატრალური საკონკა-
დოებრიობისათვის. ჩამდინიერ წლის შემდეგ ჭ-
ბალანჩინი ამერიკის შეერთებულ შტატებში გა-
დადის საცხოვრებლად, სადაც 1934 წელს აარ-
სებს „ამერიკული ბალეტის“ სკოლას“ და „ამე-

১৬৭০৬৩৪০
১৮৮২০১০১০৩৩

ქორეოგრაფიის საუკუნლად ბალანჩინი თვლია
და მუსიკას, რომლის შინაარსიც ცეკვის მეცვეო-
ბით იხსნება. უგთხვევითი არა, რომ ბალანჩინს
უწყლებდნენ „მუსიკოს-ქორეოგრაფის“, „ცვლაშე“
მუსიკალურ ბალეტმასტერს“ და ა. შ.

1962 წელს ბალანჩინი თავისი დახმარებული საბჭოთა კავშირის ეწვია. მისი უმცროსი ძმა ანდრია ბალანჩივაძე იგინებს: „დიდად ამაღლვებელ მოქალაქენად იქცა ჩერთვის ჩემი ძმის — გიორგის ხაბურთა კავშირში ჩამოსვლა. ერთმანეთი არ გვინახას თითქმის 45 წელი. დაუვიწყარის ჩენენ შესველდრა შერგებრტევოს აეროლრომზე. ორივენი კერ ვეკავებდით ცრემლს. გიორგი საქართველოშიც ჩამოიიდა. თბილისში იგი აღტაცებაში მოიკვანა. აღტაცებულნი იყვნენ თბილისელებიც — ბალანჩინითა და მისი საბალეტო დახმარებულებებიც ჩენენ ქუთაისაც ვეწვიეთ, მოვინახულეთ მამა-ჩენენის ხალვავი „მწვანე ყვავილაში“ (ა. ბალანჩინი-გაძის მოგონებები ჩატერილია ჩენენს მიერ. პ. ტ.).

ამაღლვებელი იყო მისი მეორე ჩატოვლით
10 წლის შემდეგ. ლენინგრადში შეხვდით სიჭა-
ბუქის შეგობრებს, თანაკლასელებს. საქართველო-
ში ჩამოსხდის შემდეგ გორგიმ ცხადდა შეიგრძ-
ნო თავისი ქართული ფეხები. მე ძალიან გამო-
ხარდა, როდესაც შევიტავდ, რომ საქართველოს
სიმღერისა და ცეკვის სახელმწიფო ანსამბლის
აზრითაში გასტროლების დროს ივი ჰქოვარიტი
ქართული გულუსკობით შეეგრძა და გაუზაბენიძ-
ლდა თავის თანამემამულებს. რამდენიმე წლის
წინ უკვე მე მომეტა შემთხვევა, მომენაზულებინა
გიორგი ნიუ-იორკში. სამწუხაროდ, ეს ჩვენი
უკანასკნელი შეხვედრა იყო. 1988 წლის 30 აპ-
რილს იგი გარდაიცვალა. ამა წლის იანვარში მას
80 წლით შეუსრულდებოდა. განუხორციელებული
დარჩა მისი სურვილი, დაედგა ახალი ბალეტი
ჩემი ერთ-ერთი ნაწარმობის მუსიკაზე...“

გასული წლის დეკემბერში თბილისის ოპერისა
და ბალეტის სახელმწიფო თეატრისა დადგა გამო-
ჩენილი ბალეტმასტერის ბალანჩინის ცნობილ
ძალებით „სერენადა“ ჩაიყოვეს მუსიკაზე (დად
გმა განახორციელა ა. პლისეციმ). ჩაიყოვესი
შთაგონებული მუსიკა, ბალანჩინის უბალლო ქო-
რეოგრაფია — თითქოსდა ამერიკულებული პლა-
სტივა — ჩვენი ნიჭიერი მუსიკოსის ჯანსულ კა-
ნიძის დირიჟორობით წარუშლელ შთანეჭდილე-
ბას ახდენს...

ქართული საბჭოთა მუსიკის ერთ-ერთი ფუძე
შედებელი და სახელოვანი წარმომადგენელია ან-
დრია მელიტონის ძე ბალანჩივაძე — საბჭოთ-
კავშირის სახალხო არტისტი, სსრ კავშირის სა-
ხელმწიფო პრემიის ორგზის ლაურეატი, რუს-
თაველის სახელმობის პრემიის ლაურეატი, თბილი-
სის სახელმწიფო კონსერვატორიის პროფესორი
იგი არაერთჯერ ედგა სახავეში საქართველო-
კომპოზიტორთა კავშირსაც.

ଦ୍ୟାକ୍ରମନ୍ତ ଏନ୍ଦରିଣୀ ଦାଳିଶ୍ଚ ଖରାପାଳମେହରିଙ୍ଗୋ ଅରାମିଳା
ନୋଇ କ୍ରମିକଣ୍ଠିତୁରାର, ରୂପଲିଲେ ଶ୍ଵରୁପେତ୍ରେସ ଫ୍ରିନ୍‌କ୍ରି-
ଲ୍ଯାବେଦ୍ବି ତାନାମେଧରିରୁଙ୍ଗେ ଫାରତୁଳୀ ମୁଖୀଙ୍କୋ କ୍ରାନ୍-
ଶ୍ଵରୁ ନିମ୍ନଶ୍ଵରାଦିରେ ଏଲାହରିଦ୍ଵୟାଳୀ, ଗାମିନିକାନ୍ଦୁ-
ଶ୍ରେଷ୍ଠଗମନୀ — ଫାରତୁତ୍ତେ କ୍ରମିକଣ୍ଠିତୁରାର ରୂପଦ୍ର-
ନୀରୀ ତାନ୍ଦିବେ ଅମ୍ବିକରାଣ୍ଡୁଣ୍ଡି (ଥିବେ ମନ୍ତ୍ରିଜ୍ଞାନେବୀ ଏବା
ର. ଲୋଲିମ୍ବୀ, ଶ. ହିମ୍ବାର୍ଥୀ, ଦ. ପଦମିନ୍ଦାରୀ, ଘ. ଆଶ୍ରମା

შვილი, ა. შავერაშვილი, მ. ოველიჩაძე...) სა
კუთარ ნაწარმოებთა შესანიშნავი შემსრულებე-
ლი (კოთარცა დირიქორი და პიანისტი).

როდესაც ვლაპარაკობთ ანდრია ხალანიშვილებები
ხშირად მიგმართავთ სიტყვებს „პირველი“ და „სა-
უკეთესოს“. მართლაც, მან, პირველმა საქართვე-
ლოში, ზექმნა 1936 წელს შესანიშნავი ბალიტი
„მოების გული“, რომელმაც ჩენი ქვეყნის მრა-
ვალი სცენა მოიარა, პირველმა დაწერა 1944 წელს
ქართული სიმღვინვის სრულყოფილი ნიმუში. ათა-
წლით ადრე კი — პირველი ქართული საუკრა-
მიანო კონცერტი. აღარაცერს ვაშმობ იხეთ უძღვე-
ვოჩე, როგორიცაა მე-8 („საყმარვილოს“) საუკრ-
მიანო კონცერტი, რომელიც დღიდან მისი შექ-
მისია (1952 წ.). თოთხმეტეტრ არის გამოცემული

କାନ୍ଦାକଥିଲୁଣୋବିଳ ମିଶ୍ରକର୍ତ୍ତାଙ୍କ, ବାତୁନ୍ଦି ଆନ୍ଦଗୀ
ନ୍ୟାୟପରେଯାକ ଗାନ୍ଧାରିନ୍ଦର ଶ୍ରେଷ୍ଠମହିନୀରେ ମନ୍ଦିରା
ନ୍ୟାୟକାରୀଙ୍କ ମହିନୀର ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା ତା
ପିଲାଙ୍କ ମେ-୧ ବିଭାଗରେ କରାଯାଇଥିବା ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା
ନ୍ୟାୟକାରୀଙ୍କ ମହିନୀର ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା ମେ-୨
ବିଭାଗରେ କରାଯାଇଥିବା ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା ଏବଂ କରାଯାଇଥିବା
ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା ମେ-୩ ବିଭାଗରେ କରାଯାଇଥିବା ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା
ଏବଂ କରାଯାଇଥିବା ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା ମେ-୪ ବିଭାଗରେ କରାଯାଇଥିବା
ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା ଏବଂ କରାଯାଇଥିବା ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା ମେ-୫
ବିଭାଗରେ କରାଯାଇଥିବା ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା ଏବଂ କରାଯାଇଥିବା
ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା ମେ-୬ ବିଭାଗରେ କରାଯାଇଥିବା ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା
ଏବଂ କରାଯାଇଥିବା ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା ମେ-୭ ବିଭାଗରେ କରାଯାଇଥିବା
ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା ଏବଂ କରାଯାଇଥିବା ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା ମେ-୮
ବିଭାଗରେ କରାଯାଇଥିବା ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା ଏବଂ କରାଯାଇଥିବା
ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା ମେ-୯ ବିଭାଗରେ କରାଯାଇଥିବା ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା
ଏବଂ କରାଯାଇଥିବା ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା ମେ-୧୦ ବିଭାଗରେ କରାଯାଇଥିବା
ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା ଏବଂ କରାଯାଇଥିବା ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା ମେ-୧୧ ବିଭାଗରେ
କରାଯାଇଥିବା ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା ଏବଂ କରାଯାଇଥିବା ପାଦ ଦାଖଲାରୁଣ୍ଡା

ა პლა დი გთავაზობთ ა. ბალანჩინივაძესაგან ჩვე
მიერ ჩაწერილ მოგონებების იმ ნაწილს, რომე
ლიც შეეხება მის ურთიერთობას ქართველ მწერ
ლებთან და ხელოვნების მოღაწეებთან, რაც ნაკ
ლებადა ცნობილი მკითხველისთვის:

„ქართველ მწერლებთან დაახლოებას დიდა
შეუწყო ხელი იმ გარემოებამ, რომ ლენინგრადი
დან თბილისში ჩათვალის შემდეგ, 1918 წელ
მე და მიმაჩემი უძინაობის გამო დაგვასახლე
მწერალთა კაშირის ერთ-ერთ თოახში მანაბლი
ჭურაშვილი. აქვე სახლობდნენ მაშინ გ. ტაბიძე, ნ. მა
წიშვილი, გ. ლეონიძე და ზოგიერთი ხევანი. გომ
რაი ლეონიძესთან მე ძალიან დავშევიბრდი 1
წლის შემდეგ, როდესაც იგი მუშაობდა ჩემი ბა
ლეტის — „მთების გულის“ ლიბრეტოზე. რა
შეეხება გალაკტიონ ტაბიძეს, იგი დიდი ხელით ადრ
გახდა ჩემი ერთ-ერთი კულტურულ აქტორ მეცნარ
არამეტი თაობაზე! წრითან რასაც ხელს არ მო

და საცხოვრის ექიმით მომზადება, რომელიც უკან მომდევ გამოიყენება ასაკის გალაკტიონის ჩამონად. გალაკტიონის რადგ გიშვიცვდა აკომპანიატორად თავისი პოეტიკის საღამოებზე. განსაკუთრებით დამატას სოვერჩა ერთობით სახამონ 1928 წლის ბოლოს, თუ 1924-ის დასაწყისში. პოეტი იდგა შავ წამოსახსაში. ჩაბ ნელებულ ცენაზე, მას წითელი შუქი ანათებდნენ (რაც ერთგვარად „დემონურ“ იერს აძლევდა) კითხულობდა თავის ლექსებს. მე კი თანხლება უშვიდი ფორტეპიანოზე, ვუკრავდი სხვადასხვა მელოდიას (მაგ. მასწავლებელ „ელეგიას“, რომლის თან ხლებითაც გალაკტიონს უყვარდა თავისი განთქმული, „შერის“ კოთხვა). ახეთი საღამოები ჩვენ ჩავართ არით მოთავსება და ბორბომში.

დაკუშევისგბრძლი „ცისცერისანწელებსაც“ — მოს
ხიბვლელ პ. იაზვილი, დახვეწილ ტ. ტაბიძეს, მო-
რალებულ, ძალზე ინტელიგენტულ ვ. გაფრინდ-
შვილს. არასოდეს დამავიწყდება ერთი ძალი-
თბილი და მხიარული ხალამო მწერალთა ხახლე-
ა. გორქის თბილისში ჩამოხვდასთან დაკავშირ-
ბით 1922 წელს. ამ ხალამოზე მე მოკვდი არა რო-
გორც მწერალთა ხახლის „მდგმური“, არამე-
როგორც მის მონაწილე. იმ ხანებში მწერალ
მიწისვილ დაღულუბა ჯიშანი ძალი, ხახლა
ჩიბის (მას ასენენდენ ლექსებში ვ. გაფრინდშვი-
ლი და ტ. ტაბიძე). გორქის თხოვნით, წარმოდგ-
ნილ იქნა ჩიბისის დაკრძალვის „სამგლოვარ
ცერემონია“, რომლის მუსიკალური გაფორმება

1931 წლის მარტის ჩემოთის ქალაქ სამახთო

1981 წელს მივიღე ქორთული ჟარისა დაკავშირის
წინადაღება კოტე მარგანიშვილისაგან — მეტანა-
შშირობლა მასთან. ყველაზ იცის, თუ რა არაწერუ-
ლებრივი ადამიანი იყო მარგანიშვილი. მაგრამ მე
ამას უნდა დავსინო, რომ ყველაფერთნ ერთად
იგი იშვიათი მუსიკალურობით გამოიჩინა და
შვერინერად იცნობდა მუსიკალურ ლიტერატურა-
საც. სპექტაკლის მომზადების დროს იგი ატიუ-
რად წარახოთავდა კომპოზიტორის მუშაობას.
რჩევას იძლეოდა, მოყავდა მაგალითები და, წარ-
მოიღინეთ, ორჟესტრის დეტალებსაც წვდებოდა.

ჩემს მიერ გაფორმებული სპექტაკლებიდან განსაკუთრებით დამახასხვერდა „არსენას ლეგენა“, რომელიც ცარგანიშვილს მოფიქრებული ჰქონდა, როგორც თავისებური მუსიკალური დრამა. ეს იყო დიდი რეჟისორის ერთ-ერთი უკანასკნელი, კეშარიტად ნოვატორული სპექტაკლი. ორიგინალური იყო დეკორაციული გადწყვეტაც, რომელიც თავი გუდიაშვილს მკუთვნდა. იგი ემყარებოდა მოძრავი დეკორაციების პრინციპს, რაც იძლეოდა სურათების „კინგმატოგრაფიული“ შეცვლის შესაძლებლობას. ნათლად ჩამოგეყვა შესხივებაში, თუ როგორ ასწავლიდა რეპერტიორზე ლალო გუდიაშვილი კინგმატოგრაფიული ცვედვას მთლად ჭაბუქ გომრევი შევაცულიდება. მალე, შალვა დადიანის ჩერეკო, მე შევუდევე იძერა „არსენას“ წერას. მანვე შემიდგინა ლიძირეტო მიხელილ ჯავახიშვილის რომანის მიხედვით. მე მოვასწარი პირველი მოქმედების დაწერა და მეორის ნაწილი, შემდგომ კი მუშაობა შეწყდა მ. ჯავახიშვილის ტრაგიული დალუბვის გამო.

ქ. მარგანიშვილთან კი ჩემი თანამშრომლობა კი
დევ რამდენიმე ხანს გაგრძელდა, მის სიკეთლა-
მდე. მე ძალან ამაღლევა, როდესაც ჩემი მი-
წლისთვის დღეს მარგანიშვილის სახელმისი თე-
ატრის კოლექტივისგან მივიღე საჩუქარი წარწერა
რით: „დღი კოტებ საყვარელ მუსიკოსს“.

ଶୁଭବାରି ଦାଲାନକିର୍ତ୍ତାଙ୍ଗେବୀଳ ମୁଖସିଙ୍ଗାଲୁଣ୍ଠିର ଶବ୍ଦାବ୍ଦୀ
ରୂପଟଳ ଶ୍ରେଷ୍ଠର ଅଧିକାରୀ ହାତାଶରୂପ ନିର୍ଭେଦିତ, ତୁ ଏବଂ
ବେଶବ୍ରଦିତ ଅନ୍ଧରୀର ଦାଲାନକିର୍ତ୍ତାଙ୍ଗେବୀଳ ମୁଖ୍ୟମାନୀ
ପାଇଁ — ବିଦେଶ ଓ ମର୍ତ୍ତାବାଲମ୍ବନରେ ମୁଖ୍ୟତଥିଲେ ଫାର୍ମିଂ
ଦାଲାନକିର୍ତ୍ତାଙ୍ଗେବୀଳେ. ଏହି ଗାନ୍ଧାରାଟିଲେଖିତ ଓ ପରିଚୟକାରୀ
କାନ୍ଦିନିକୁଟିର, ଅଧିକାରୀଙ୍କାରୀଙ୍କୁ ହେବୁଥିଲେଖିବୀଳ ମୁଖ୍ୟ
କ୍ଷେତ୍ର-ଶୈଖଶର୍ମୀଲ୍ଲଙ୍ଘନା କମ୍ପ୍ୟୁଟରରେ ଲାଉରେଟାକୁ. ଏହା
ଏ ଧର୍ମର ଅଭ୍ୟାସକ୍ଷର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ କ୍ଷେତ୍ରକାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ. ମିଳ
ଯାଇଥି ପ୍ରତିବନ୍ଦିକ ମହିଳା ରାଗି କାମରୁଷିଲ୍ଲ ନାଟାରାଜ
ମନୋହରୀ. ରାମଦେଵନିମ୍ବ ପ୍ରେସର ରାଜ କାର୍ଯ୍ୟ କାତାବ୍ୟାଶ
ଉଦ୍ଘାସ ମୁଖସିଙ୍ଗାଲୁଣ୍ଠି ଅନ୍ତଶମଳେ, ରାମେଲାଙ୍କ ଅଭ୍ୟାସର
ଅନ୍ତର୍ଭାବେ „ଶାଶ୍ଵତତ୍ତ୍ଵବ୍ୟାଳକୁ କ୍ରେଟିଭିଟିର କାମରୁଷିଲ୍ଲ
ମୁଖସିଙ୍ଗାଲୁଣ୍ଠି ଟର୍କାତରିକୁ“ ଶାକ୍ରାନ୍ତିକାରୀଙ୍କାରୀ. ମିଳ କେ
ଲମ୍ବଦିବାନ୍ତରୁଷିଲ୍ଲଙ୍ଘନା ଓ ମନ୍ଦିରିଲ୍ଲଙ୍ଘନାଟିର ବାନ୍ଦନାର-
ପ୍ରୋଗ୍ରାମ ମର୍ତ୍ତାବାଲ କାନ୍ଦିନିକୁଟିର କମ୍ପ୍ୟୁଟରକୁ ଏହି ମୁଖ୍ୟ
କ୍ଷେତ୍ରକାରୀଙ୍କାରୀଙ୍କାରୀ.

სოცელი სამთაწყარო

წითელწყაროს რაიონში სულ ახლახან გაშენდა სოფელი სამთაწყარო. მევენახეობის სპეციალიზებულ მეურნეობას ახალგაზრდები ჩაუდგნენ სათავეში: დირექტორი — ბეჟან გონაშვილი, მისი მოადგილე — გელა ეცადაშვილი, პარტორგანიზაციის მდივანი მაყვალა საკანელაშვილი და სხვები.

სურათებზე: თათბირი მეურნეობაში; სოფელი სამთაწყარო; ბეჟან გონაშვილი სტუმრად საბავშვო ბაღში; სამუშაოსაკენ.

(იხ. ჩანართის მე-4 გვ.)

Ժ. Արագոնց (Ցած)

ცინარა ტერელაძე

ალბინას პორტრეტი

მინასის გახსენება (რეკვიემი)

ილუსტრაციები შექსპირის ტრაგიკომედიისათვის „საწყაული საწყაულის წილ“

იმპერიალისტური
აღმოჩენის

სოველი სამთანეარო

ალაზანი.

— მოგრძანდით, გვეწვიეთ!

ჭიდაობას რა უნდა!...

ფოტოები. გონილ დვალიშვილისა.

ახალი კერია.

ლადო განეტირიონელი

ერ ულვაშის არის ფასი.
მე იმ ულვაშს დავითიცავ
და დავლოცავ ტფილისს თასით;
შეგრძელ იყოს თბილისობა,
— ეს ერთი და სხვა ათასი!
ანჩისხატმა ფრთა შეისხა,
მომე, ქამანჩა და თასი:
— მე ძველ ქალაქს ვაღლევაზელებ,
ეს ერთი და სხვა ათასი!
ძველ ტფილისს ვინც ხუროთმოძღვრობს
ვინც წინაპრის იცის ფასი,
მო, იმ ღმერთკაცს გაუმარჯოს,
ეს ერთი და სხვა ათასი!

ଅର୍ଥାତ୍ ଶେଷକରଣ

ომერთო, რუსთველის სული ჩაუდგი
მიჯნურს, ღვთის ტაძარს სატროცოსთვის
მწირეველს.
თბილისში ოქროს ძეგლი დაუდგით
პირველ კოცხას და სიყვარულს პირველს.
ნუ კოცხით ქალწულს უსიყვარულოდ,
გულს ცეცხლი გენთოთ გაღვივებული.
შეყვარებული ქალის ლიმილში
თვით სამყაროა გაღიმებული.
როცა პირველად სატროცოს კოცნიან,
ცაში ჩერდება ვარსკვლავთ კრებული.
მოდით, ვაღიფოთ ბესტის თასით
ქართველ მიჯნურთა დასი ქებული —
მანონ ლესკოზე უფრო ლამაზი,
ნესტანზე უფრო შეყვარებული.
კვლავ მიჯნურთათვის რეკავს სიონი,
სდუშის მტკვრის ტალლები გარინდებული
მოდის ახალი გალაქტიონი
სულ სხვა მერიზე შეყვარებული.
მე თქვენს სიყვარულს სათელს ავუნთებ
იძღეხერ ახდეს თქვენი ოცნება,
დედათბილისში რამდენ ქალწულის
ბაგც პირველად დაიკოცნება.
შენს სვეტიცხოველს უარსაკიძე,
თუ უკვდავება გინდა სულისა.
გწამდეს, ხელახლ ქმნის ამ სამყაროს
სიმღერა პირველ სიყვარულისა.

სიკვარული

სამართლოვ, შენ ხარ
ოქროს ვენახი...

Եռակի Ցագործագույն քլնչ
„ՈՅԵՐՈՈՍ“ Տօման

ასმობლოვე, შენ ხარ ოქტოც ვენახი! მზის ვაზო, შენი ცა გახსნილია. გვწამს, საქართველო დღეს რომ ენახა, ტაშს დაგვიკრავდა თვითონ ილია. ხალხმა გვიბოძა მესხის კალამი, უამთააღმწერლებს შოთას ერისა. ჩვენ „ივერიის“ მოგვაჯვს სალამი, „ბრძოლის“ სუნთქვა და ხმა სიმღერისა... სამშობლოვ ჩემო, შენს მზეს დიდება! შენ შვილობა რარიგ ტკბილია. ერის აქვნებში ისევ იზრდება ახალი შოთა, ვაჟა, ილია. ხმელ წიფელს ფოთლებს ვინაც პპირდება, ვინც დაჭრილ არწივს ურჩენს იარას, ის თაობა ვართ! მანულზე ფიქრმა ილიას ცეცხლით იგვაძრიალა.

გუაფხოს გნახე. იახსრობაზე...

მხოლოდ შენ გმონებ ვაუკაცი,
მზექალას, მზისებრ მწვევლსაო.
ასი ვარსკვლავით შეგიმეობ
მაგ თამარ-ქალის ყელსაო.
ათას მუნასიბს გიმღერებ,
ჰანგებს ახალს და დველსაო.
თინათინს დაუჩრდილავდი
შენ ეშხოთ რესტავრაციასო.
ცის ვარსკვლავებით შეგიმეობ
მაგ სერაფიტას ყელსაო.
მარჯვენაც მომჭრან, გაგიწვდი
მე არსაკიძის ხელსაო.
აჩ შემიყვარები გავეკრა
იესოდ მცხეთის ძელსაო,
ოლონძიც ერთხელ შევახო
ბაგ ე მაგ შენს ყოლსაო.

ახალი სიმღერა
შველ თბილისი

მესამბრის ლეროთი ვარ და
ვახტაგ მეფის ფალავანი.
დაილოცოს ღედაციხე
და ერკელს გალავანი.
მთელი ქვეყნის ოქრო-ვერცხლი,
მარგალიტი და ალმასი,
ძველ ტაილოსელ ყარაბილოს

სიყვარულია თვითონ ღვთაება
და მას მოცილედ თვით ღმერთიც არ ყისა!
თვით გოლგოთაზე ღმერთიც და კაციც,
კაციც და ღმერთიც სიყვარულს აჰყავს!

სულხან-საჩას ლოცვა რომელი

କୌଣସି ପାଇଁ ହେଲା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା

ნუთუ რუსთველის ენას გასწირავ,
ნუთუ მეორედ მოსვლის ზარია?!
შენს წმინდა ფრესკას ვეამბორები,
ჩემს ერს გავეღირებ, ავე მარია!

ନୁହୁ ଲାମକେଳ ଶେର ଶ୍ଵେତିକୁଳେଗେଲ୍ସ!
ନୁହୁ, ଗାନ୍ଧେବାୟ, ଏ ଗିରାରୀବା!
ମାଶିଳ ଶେବି ଫମିଳୁ କାରୁଷ ମେ ଲୋଗମିଳୁ,
ମେ ଶେବି ଫମିଳୁ କାରୁଷ, ଅଜ ମାରୀବା!

ନେତ୍ରରୁ ଜୀବନଟିକେ ଲାଗୁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିଲା,
ଅବସାନୀ ବ୍ୟାଧି ଦା ପାଦାରୀରା!
ଶ୍ଵେଣୀ ଫିଲୋକ୍ଷେଳରୀ ମିଥା ଜୀବନଟିକୁ,
ଜୀବନଟିକୁ ଡାଲାଯାଇ. ମୁଖିନରୀ ମାରୁବାଦ!

ჰოი, ვა რეკაგნ! ნუთუ გორგასალს
ცით რომ მოესმა — ეს ის ზარია? კურთხეულ იყოს ქართველი ერი,
აშე და მარათის, ავე მარია!

შუალანის გოლება
მეტვების ტარალში

ილია ჭავჭავაძეს „ივერიის“ ცენტრით,
უშავანის ხელით უძრავი დოკუმენტის მიზნებს თა-
ქაციი გადაღლისაც ხდიათ...

აღსარების ჟამს ნუ მიწყენ, ზენავ,
ცოდვა, ო, ცოდვა მეც მქონდა ერთი:
ერი, მამული და დედაენა
მიყვარდა უფრო, ვიღრე თვით ლერთი.

და მაინც, ცაო, შენ იყავ ერთი,
ვისაც სიყრმილან კუწოდე ღმერთი.
შენს ყველა ხატოან სანთლად ვიწვოდი,
ომერთი ვიწოდე, ჩათან ვკვიდი:

ის, ვინც ჟენაში ღმერთსა ვერ ხდავს,
სანთელს სატანას აუნთებს ბოლოს.
ვინც მიატოვებს თვის მშობელ დედას,
ის დაინიავაოს იძოვის მხოლოდ.

წყეულიმც იყოს, ვინც დათმობს ენას,
სხვათა ენაზე ვინც უხმობს ჰენას!...
მე შემიძლია ქვარცმის მოთმენა,
მარტინ ვარ დათმობს მშობლოთზე ინას!

მე დედაენამ გადამარჩინა
ცაში — წმინდანად, ერში — არავად.
მე ნუ დამსტირით!
ის იტირეთ,
ვინც
ვერ შეეწირა მამულს ზეარაკად...

ელერდა ამაყი „ლილეო“,
კახის — „ჰერ მაგი!“ ჩართული.
რუსთველის შაირს სწავლიბდა
თამარი ჭვარშემართული...

რეკავდა სვეტიცხოველი,
ჯვარი, გელათი, სიონი.
ბიბლიურ წვერით გამოჩნდა
ღმერთებში გალაკტიონი.

— დღოშები ჩეარა! — დღო ქუხლა,
იტყვლი: — მიწა იძგრისა.
იშექა, როცა მოესმა
ზეცას ხმა ლეონიძისა.

და დილისტატის მარჯვენით
შეგეს გისწვდა ქართლის გენია.
წინ, საქართველოვ, ვარსკვლავი
უეხევეშ ვარღებად გუენია!

მზე გათბობს ღლევანდელობის,
ოქროს მერმისიც შენია.
წინ, საკართველოვ! ღროშები
მეცხრე ცას მიგიწვდენია!

ମତ୍ତପଦାରୀ

პველ ქართველურში მტკვარი თურმი ცოტ-
მლის მდინარეს ნიშნავს

ვიცი, მე ავხსნი ამ საიდუმლოს,
და ისტორიის დარეკავს ზარი...
შენც დაუფიქრდი, ძმაო ქართველო,
რა საოცარი სიტყვაა მტკვარი.

ნუ შეძრწუნდები, თუ ვაკეაცი ხარ,
როცა წარსულის იღება კარი.
ნუთუ მღინარედ აქცია ზენამ,
ცრებლი დავითის, ცრებლი თამარის!

ნუთუ მედეას მღვლარე ცრემლიც
მტკვრის დინებაში არის ჩართული.
წინაპრის ცრემლი მოედინება,
მას კი მდინარე ჰევია ქართული...

კახეთისა და იმერებს, კოლხეთისა და ქართლელს,
სწამდა, სჯეროდა, რომ ხსნის დღე მოვა-
გადავრჩით, რადგან იმ ძუძუშ გვზარდა.
აღმაშენებლის ბაგემ რომ წოვა.

၁။ အေဂါစ တွာလွှေ ၁၁ အေဂါစ ငါးမိုး
၂။ ရှုရှု ပြန်လည်ခွဲ၊ ပုဂ္ဂိုလ် ရှုရှု
၃။ အေဂါစ ပိုက်လွှေပါ ဆိုလျော်ရှာ အေဂါစ
၄။ အေဂါစ ဖြောက်လွှေပါ မလျော်ရှာ အေဂါစ...

მოკედავ ქართველის უკვდავო დედავ,
ლოთისმშობელივით ხარ მშვენიერი.
შე დავიფიცავ, დედავ, შენს სახელს,
შენ მუხლს მოგიყრის, ვითარც ხატს, ერი

თავად ლვოისმშობელს შეშურდებოდა,
მამულისათვის ჟენ რაც შესძელი.
ჟენ ხომ რუსთაველს ძეგა აწოვე,
ჟენ ააყვავე სიცოცხლის ძელი.

ვინ თქვა, მცირეა, მამულისათვის
სისხლის მინარის დამოკრელი ერი!

შენ, ვინც მოიგე დიდგორის ამი,
სვეტიცხოველი ვინც აშენებ;
ვინც ვეფუნი აქე და თვით ხარ ლომი,
და ცოტნეს სული ვისაც გამშვენებს
არ დამარცხდები! თვით გორგაბასალი
მოვა და თავის ხმალს შეგამველებს...

30 ქანის კავშირი

ՈՒԵՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՀԱՅՐ

ალექსანდრე ღლოცი

ପ୍ରକାଶକାଳୀନ

օր, համցնոնե նոնցին (Եյսարուեծ ար Կոչելի-Եղեծ, Ցյոտեցըլո պար Ցյուր մագալոտ ուղար Եղեծնոն): „Ամ Տայթես ծեցրո Ծիր Սոնդա, Համետո Կոզըլո Տայթե Ծրուոտ բանուս Ծիրըրեծա և Պատկանած Են”; „Ար Ըստու Ծիրըր Մոնըլո, Համետո Սոսա-Ցոնցնեծա ար Շեցեցըլոս”; „Դատուամշչուցըն Տայթե Համետո Խընո Ռոնսւլուս Վա-լունծած Ծրունածաց Ուժկարեծա արամահը Տորոցնե-ծուս Կոզըլցարո բանցուտարեծուս Շեսածլեցլոնծա-նո, արամեծ Տանցագուրեծուս մերոց մուսգամ Մոռեկո-ցնուլցընաւ”; „Հրմ Ըստու Ծիր, Սոյրո մերսւո Վա-պետէծա, Համետո Սոյրո Շելցանա և Տրուլ-սոցուոլո ցաքարա մուս մոյբա”; „Երտեցը Կուլը Շեիրը Ծիրը Մոնեցա, Համետո Սոյրո Տայթե Մոյցո. Ասձարեցնուլո մանյան յո արևած Խնճան”; „Մուսիւց-լուտա Կորնա-Բըցըցնօտ Շեյսարացնէծի Վալում Սոնդա Յուհնուոտ, Համետո Կոլուերիուս Ըստու Մոցալուրեծա ար Մոցուրիցոտ”; „Թագլունծ Շենդա, Ցեշըլու, Համետո ամ Սոյանսկնել Ռուտեծի Մոմ-թագլու Ելսուրո Տոտծո ու Տալու”; „Տաված Տիրա-նց, Համետո Եցրո Եցըրո Ցացըցնամա...”

შენიშვნადით, რომ აქ რამეთუ კავშირი ზოგან
სწორადაა ნახმარი, ზოგან — სრულიად უადგი-
ლოდ. რა შევიძლია ვთქვათ ამ მოღის გამორ გმა-
რთლდებულია თუ არა თანამედროვე სალიტერა-
ტურო ენაში ხმარებიდან ჯერ კიდევ XII საუკუ-
ნეში გასული სიტყვის აღდგენი? შეუძლია თუ არა
რამეთუ კავშირს დღვევანდელობისათვის კეთილი-
სამსახურის გაწევა? სასულ-ველია თუ არა აჩვაიზ-
მის ასე წარამარა ხმარება ცოცხალი სიტყვის
საზიანოდ? ეს მწვავე საკითხებია, რომლებიც არა-
ერთგზის დასმულა როგორც მეითხველთა, ისე
სპეციალისტთა წინაშე. ერთი საერთო რეცეპტის
გამწერა ყველა ძევლი, ანალი თუ დიალექტური
სიტყვის ხმარებასთან დაკავშირებით, ცხადია. შე-
უძლებელია, მაგრამ ჩეკნ მაინც უნდა ვთქვათ:
ძევლი, ხმარებიდან გასული თუ კუთხვრი სიტყ-
ვის თანამედროვე სალიტერატურო ენის სამსახურ-
ში ჩაყენება არა თუ შეაფერებს დედაენის ბუნებ-
რივ განვითარებას, არამედ, პირიქით, გამდიღრებს
და მეტ გამომსახუელობით ძალას მისცემს. მუდამ
ამ გზას ადგნენ ერთი ქურუმზე, ლიტერატურისა და
მეცნიერების კლასიკები, და მათი გზა ცხოვრე-

ბამ სავსებით გამართლა. ეს სწორი, ნაცადი გზაა,
ასაც ძირითადად ადგას ჩვენი თანამეტროვე მწე-
რლობა და მეცნიერება, მას უნდა გაყვეთ ყვე-
ლანი.

ამასთან მუდამ უნდა გვახსოვდეს; რომ ყოველ
აღდგენილ სიტყვას მიუვაჩინოთ თავისი აღილი,
კინგაროთ დანიშნულებისამებრ, მხოლოდ მიზნობ-
რივად და არა მოღვარად. არც იმის დავიწყება შეი-
ძლება, რომ ყოველი ახალი ლექსიური ერთეულის
გავრცელებას განაპირობებს არა ინდივიდუალის
კეთილი სურვილებით, არამედ ენის შინგანი გან-
ვითარების ობიექტური კანონები, საზოგადოების
დასტურის ყოველ ახალ სიტყვის ასპარეზი მხო-
ლოდ იმ შემთხვევაში მიეცემა, თუ შესაფერისი
ეკვივალენტი ან სინონიმი არ მოვაპოვება, ან მა-
სებულ სიტყვას აკლი გამომსახველობის ძალა.
მასთან შემთხვევაში აღღენილი სიტყვა ავსებს
ხოლმე ხარეულს, თამაად დგება ჯნის სამსახურში,
ფინანსურა ფუნქცია წინ აუტორისაც და მითხველ-
საც. სხვა პირობებში „ახალი“ სიტყვა ვერ დამ-
კიდრ დება ენის ლექსიურ საგანგრულში. რამეთუ
კაშშირი, უნდა ითქვას, ხარეულს სრულიად ვერ
აკსებს იმის გამო, რომ მისი ურული ეკვივალენტი-
ზე კის მოეპოვება რადგან და ვინაიდან კაშშირთა
სახით და ამ უკანასკერლოთა განხდენის უპერსპექ-
ტურო ამოცანის შესრულებას იგი ვერ იცისრებს.
ვინაიდან ჰყელთადველი სიტყვა, რომელიც აღრი-
დნენ იხმარებოდა რამეთუს პარალელურად, მაგ-
არმ, როგორც ქვევით დავინახავთ, ის ენამ შეინა-
რჩუნა, გაღმომჟყავა საშუალსა და თანამედროვე
ქართულს, ხოლო რამეთუ სალიტერატურო, სასა-
უბრო ენამ დაიღწია, დარჩია ქველ ქართულში. ამითომ მის ხმარებას გამართობება აქვს მხოლოდ,
როგორც ვინაიდან კაშშირის სინონიმს. სინონი-
მიც ენის სიმღიდეები და სიკეთეა. რამეთუ კაშშირს
დღეს შეუძლია რადგან და ვინაიდან კაშშირთა სი-
ნონიმის ულწენის შესრულება. სხვა ულწენის
მისი ხმარების დაკავილებაზე ფაქტი ამა იქნე-
ბოდა. მხოლოდ რამეთუს დაკავილება და ვი-
ნაიდან და რადგან კაშშირთა განდევნის ტენ-
დენტია, რაც დღეს იგრძენობა, დისკანანს შეიტანს
სალიტერატურო ენის განვითარებაში და ამას არც
საზოგადოება დაუშევდეს: სიტყვა ხელოვნურ წა-
ნაზარდად დარჩება.

საკითხს მეორე ჰნარეც, აქცი. რაშეთუ დელ
ქართულში სრულფასოვანი სიტყვა იყო და ენას,
განსაკუთრებით საკელესით მწერლობას, სიჭირო
სამსახურს უწევდა. შემდეგ მისი პროდუქტიულო-
ბა თანადან შეიკუმშა, მოლოს სულ გამოვიდა
ხმარებიდან. ცდა კერავ გაციცლებისა და მისთ-
ვის დაკარგული აღვიზდის აღდგნისა, უკველად;
მხარდაჭერის ღირსია, ზაგრამ, კომეორებმ, ეს ას-
უნდა იყოს მოლის ანარეკოდ. აჩამედ უნდა ემვა-
მდებარებოდეს ენის გაითვარების კანონზომიერე-
ბას და არა პიროვნების თუ პიროვნებათა ჯგუფის
სურვილებს. ცნობილია, რომ ენა ხელოვნურობის
კერძოს. კუველგვარი უნიბრივი ფერმენტი ბუ-
ნებრივი და ენის განვითარების ანარეკოდია. ენაში
მცირდლდება არა კუველთური ის, რაც მასში შეაქვთ

რამეთუ ქველი ქართულისათვის იყო დამახასია-
თებელი და, როგორც ითქვა, მას იქ მყარად გან-
საზღვრული პოზიცია ეყირა: მონაწილეობდა ჰი-
პოტაქსურ კონსტრუქციებში, მიზეზის გარემო-
ბითს დამოკიდებულ ჭიათუადებას აერთებდა მთა-
კართან. მიტომ გრამატიკოსები ამ სიტყვას მიზე-
ზობით კავშირს უწოდებდნენ. რამეთუს ფუნქცია
სხვა საკავშირებელ სიტყვებთან ერთად ჟეწავ-
ლილი აქვთ აღრე ანტონს, გაიოზს, ჩვენს დრო-
ში — ა. შანიძეს, შ. ძიძიგურს, ა. კიზირიას. თა-
ნაც ამ სიტყვის ხმარებულება განხილულია მხო-
ლოდ ქველი ქართულის გრამატიკულ ნარკვევებში.
ახალი ქართული ენის გრამატიკში კი მასზე საუ-
ბარი არ არის და არც ჟეიძებოდა ყოფილიყო.
მაგ., ა. შანიძის ფუნქციერნულ თანამედროვე „ქარ-
თული ენის გრამატიკის საფუძვლებში“ სკრუპუ-
ლაზურადაა ჟეწავლილი მაკვემდებარებელ კავში-
რთა სისტემა (§ 642), მაგრამ რამეთუს ჟესახებ აქ
ერთი სიტყვაც არ არის ნათქვამი, სამაგიეროდ
იმავე ავტორის „ქველი ქართული ენის გრამატი-
კაში“ ამ სიტყვის ფუნქციის ჟესახებ ძველ ქარ-
თულში ონიშნულია: რამეთუ იგვევა, რაც რაღ-
განაც, ხოლო მას ზოგჯერ „რომ“ კავშირის მნი-
უნერლბაც აქვსო (§ 236, გ). ასევე ლ. კვაბაძის
„თანამედროვე ქართული ენის სინტაქტში“, სადაც
განხილულია იმცსონა მიზეზიბირივი კავშირები,
როგორიცაა რომ, მიტომ რომ, რაღვანაც, ვინაი-
დან, რაკი (§ 179), რამეთუ დასახელებულიც არ
არის, და სამართლიანადც, სამაგიეროდ ა. კიზი-
რიას წიგნში — „რთული წინადადების ჟედგე-
ნილობა ძველ ქართულში“ — რამეთუ კერძობი-
თადა ჟეწავლილი ვინამდგან კავშირთან ერთად
(§ 33), ყოველივე ეს საკეთი ბუნებრივია, რაღ-
გან რამეთუ ძველი ქართული კავშირია, რომელიც,
როგორც ითქვა, საშუალსა და ახალ ქართულს
აღარ გადმოჰყოლია, განიხილება ძველი ქართულის
დონეზე.

ରା ବୀତାର୍କୁରେ ଦେଖିଲା କାହାରୁଲୁମି? କେବଳ
କାହାରୁଲିଲା ରାମେତୁ ନମାର୍ଥେବଂଦ୍ର ଶୈଶ୍ଵରୁଲାଙ୍ଗାଙ୍କ,
କେବଳ ଶାନ୍ତିର ତଥିଶ୍ଵରୁଲେବାମି. କେବଳିଲା ଦୁଃଖରୀଙ୍କ ଗା-
ମନ୍ଦିରେତିଲା ଦୁଃଖିପା. ଗ୍ରାମାର୍ଥିକୁଣ୍ଡି ଗାନ୍ଧିନୀ, ଅ-
ନ୍ଦ୍ରନୀର ମୁଶିଗୁଲାଙ୍କ, ରାମେତୁର ମିଥ୍ୟଶବ୍ଦିତ କାଶିନୀରାଙ୍କ
ତ୍ରୟିଲାଙ୍କ ଏବଂ ମିଳି ଦାସ୍ତବ୍ଧିନି, କେବଳ କାହାରୁଲିଲା ମି-
ଥ୍ୟଶବ୍ଦିତ କାଶିନୀରେ ଯୁଗ: "ରାମେତୁ, ବିନାତାଙ୍କ,
ବୀତାରମ୍ଭେ, ବୀତାରମ୍ଭୁ, ରାମେତାମ୍ଭୁ ଏହା, ଅଭିଷତ୍ତୁ,
ଅଭିଷତ୍ତୁ ବୀତାରମ୍ଭେ, ରମ୍ଭେ". ଏହେବାନ ତାନମ୍ଭେଦରିନ-
ାନ ସାଲିରୁରାତ୍ରୁରିଲା କାହାରୁଲା ଶୈଶ୍ଵରକିମା ବିନାତାଙ୍କ
(ବିନାନାନ୍-ଦିଲା ସାକ୍ଷିତ) ଏବଂ ରମ୍ଭେ. ସେବା, ମାତ ଶମ-
ନୀର ରାମେତୁ, ଦାରିନୀ କେବଳ କାହାରୁଲା.

ყოფ მოსალოდნელი] ქრისტეგა განეკუთხა სული
თვისი სამკეოდრებელად, და ხატიცა მონაზონებისად
ემოსა, რამეთუ თავისუფალ იყო იგი სიმღერისაგან
ყრმათახესა და ყოვლისაგან აღრევისა კაცოადასა“
(პ. ინგოროვყას გამოც., 1949, გვ. 14). იმავე ძეგ-
ლში იკითხება წინადაღება, რომელშიაც რამეთუ
კავშირი სამ ადგილასა მოსალოდნელი, ნამდვი-
ლად მხოლოდ ერთ ადგილს გვაქვს, ორ შემთხვე-
ვაში კი ნახმარია მისი სინონიმები ვინაოთგან და
რამათგან: „იყვნეს ოპიზის ძმინი მცირედნი შეკრე-
ბულ ქრისტეგას სიყვარულისათვის, ვინაოთგან [აქ
მოსალოდნელი იყო რამეთუ] ჰოვნილ იყო წმი-
და იგი მცირედ ეკლესიად წმიდისა ნათლისმცემე-
ლისად, და იყო წინამძღვრისა მათისა სახელი ამბა
გიორგი, რამეთუ მესამედ მამად იყო ოპიზი-
სად, რამათგანი [აქაც რამეთუ იყო მოსალოდნელი] სამონელ და ანდრედ გარდაცვალებულ იყვნეს“
(ივერ., გვ. 20).

რამეთუს ძევლად ვინაიდან და რადგანაც მიზეზობრივ კაშტირა უუნდება ქეონდა, არაივიათად რომ მავევემდებარებულ კაშტისაც ენაცვლებოდა. რომ კაშტის ძევლადაც შეეძლო და ამამადაც შეუძლია ამ მოვალეობის შესრულება. მისი სემანტიკა ტევადია.

ରୂପରେଣ୍ଟ ଲୁଗ ନୀତିରୁକ୍ତିରୁକ୍ତି କିମ୍ବାରୁକ୍ତିରୁକ୍ତି କିମ୍ବା
ଶରୀରକୁହେଲୁଗିଥିଲୁ, ଏବଂ ମିଳି ଶୈଳୀରୁକ୍ତି କିମ୍ବାରୁକ୍ତିରୁକ୍ତି
ଦାମନ୍ତରକୁହେଲୁଗିଥିଲୁ ଯାହାରୁକ୍ତି କିମ୍ବାରୁକ୍ତିରୁକ୍ତି କିମ୍ବା
ଶରୀରକୁହେଲୁଗିଥିଲୁ ଏବଂ କିମ୍ବାରୁକ୍ତିରୁକ୍ତି କିମ୍ବାରୁକ୍ତିରୁକ୍ତି

ა) ორგანიზაციულსა და ხათარების, ძეგლებში.
 ა) ორგანიზაციურ ძეგლებში: „გმილომცა ვარ მე
 თქუნებან, რამეთუ მე აქა არღასა მოქეცვად ვარ“
 („ევსტათი მცხეთოლის მარტოლობა“); „(ურემ-
 ლოდეს ჩეუნ ზედა, რამეთუ სამოელი ჩუენი ყო-
 ვლად არღარა იყო“ („ცხორება სერაპიონ ზარზ-
 მელისა“); „ბრძანა კურაპალატმან გზათა იშხნისა-
 თა საქმედ, რამეთუ ვახლობელად იყო უამსა მას,
 და ჰრეუა ნეტარსა გამას გრიგოლს: „განუვებე-
 ლად ვემენ, რამეთუ წიგნი არა მოწერად გეც“
 („ცხორება გრიგოლ ხანძთელისა“); „მე ვებათა
 ბილწთა მონებად მიყვიდე თავი, რამეთუ რომ-
 ლისაგანაცა ვინ ძლეულ არნ“ (დავით აღმაშენებ-
 ლის „გალობანი სინაულთანი“); „თქუა დავით
 წინაშეარმეტყუელმან, რამეთუ: „წელი ათასი, ვა-
 თარცა ერთი დღე“ (ქებად და დიდებად ქართუ-
 ლისა ენისად“)...

ბ) ნათარეგშინ ქებლებში: „დაღვრომილ ხიყო და ურწმუნოებისათვს აღვრნი ხესხნებს, რამეთუ სწორად მიღვომისა უტუ ხიყო იგი“ (ხანძეტი ქეგლები); „თქეუენ ნუ ჰინტერამთ თავთა თქუენთა, მოძლუარინ, რამეთუ ერთ არს თქუენი მოძლუარი“ (პალიშის ოთხთავი, მათე 23,8); „აწ კოშკო სიტყუად უფლისა მიმართ, რამეთუ მე ვარ მიწად და ნაცარი“ (დაბად., 18, 27); „ჩამეთუ ხელი მოსესნი იყენეს დამძიმებულ, მიიღეს ლოდი და დაუდგეს ქერეშე“ (გამოსლვ., 17,12); „არა შევამოთ, რამეთუ საძაგლო არს“ (ლევარ., II,13); „ვეცხლოსა იგი კირტიშ სმიარინია ძისა ჩემისას არს, რამეთუ წმიდა იყო კორცითა და მბრძინინგლე სულითა ვოთარე ვეცხლო“ (სინური მრავალთავი 864 წლისა, 1959, 66; „ვითარე იხილო იოვანე, რამეთუ მოვიდოდა უფალი, თქუა: აქა კრავი ღმრთისად“ (აღვ. 229).

გვიან, XI საუკუნე. ბოლო ხანებიდან მოყოლებული,

არამეთუ არეალი შეიტლუდა, სოირ ვალმოცხვა XII საუკუნისა და მომდევნო ეპოქათ მწერლობას, მით უმეტეს ახალ ქართულს, XII-XVIII სს საერო ლიტერატურის ძეგლებზე, წევნულებროვან ითარ იხმარებოდა, უფრო სევდოსილი მწერლობას შემორჩინა. არ არის, მაგალითად, დამოწერებული საშუალი ქართულის იმისთვის კლასიკურ საერო ძეგლებში, როგორიცაა „თმაბარინი“, „აბდულმესიანი“, „ვეფხისტყაოსანი“, მას არ იცნობს XVII-XVIII სს. თხზულება სულხან-საბა არბერიანის „სიბრძნე სიცრუისა“. ერთხელ არის ნახმარი საბას თხზულებაში „მოგზაურობა ევროპაში“, ისიც მხოლოდ სტილიზაციის მიზნით („მე ჩემი ზრუნვა არა რა მაქნდა, მაგრამ სამთა მათ იტალიელთა მამათოვთვის ვიყვა დაღონებული, რამეთუ უცხონი იყუნეს და ენა არ იცოდნენ“, ტ. I, 1959, 243-244). არ დამომაკავა XIX საუკუნის.

თანამედროვე აკტიორთა ცდა რაშეთუს აღდგანისა და მისთვის დაკარგული პოზიციების დაბრუნებისა, პრინციპულად უარსყოფი როდია, მაგრამ ასე განუკითხავად, წარამარა, თანაც უადგილო ადგილას ხმარება ყოვლად შეუწყისარებელია. თუ მას საყოველთაოდ აღვაღვენთ, უნდა დაუბრუნდეს კუთვნილი ფუნქცია — მიზეზობრივი კავშირისა, ამავე დროს მისი ხმარებისას ზომიერება უნდა დავიკვათ: ჩაირთოთ უპირატესად იმისთანა კონსტრუქციებში, რომლითაც გარდასული მოტოვება, ძველქართულად სტილზებული სათქმელები გაღმომიცემა. ამა, ამგვარ კონსტრუქციებს რა გამოლევს! ამისთან ტექსტებს ნამდვილად დამშვენებს რამეთუს შესაფერის ადგილას ხმარება.

პროფ. ა. ოთიურიამ, კერძოდ, დაგმო ის, რო-
გორც უსაგნო არქაზში და საჭიროდ მიიჩნია.
სტუდენტთა სახელმძღვანელოს ახალ გამოცემაში
სამართლიანდ ეთქვა: „როც სასკოლო და არც
ქართული ენის ორთოგრაფიული ლექსიკონთ თა-
ნამედროვე ქართულ ენაში დამკვიდრებული მაკა-
ვშირებელი სიტყვა „რაღან“ არავის შეცვლია
უძველესი არქაული ფორმით „რამეთუ“. ამ სი-
ტყვის აღდგენა და შემოტანა ამ უცდიათ არც ვა-
სილ ბაზნოვს და არც კონსტანტინე გამსახურდიას
თავიანთ ისტორიულ რომანებში“.

ఆశ క్వాశినిలిస బెల్లంగున్నరాడ కొమ్మేదా అన మిట్టం-
నా మిట్టేరాల్మా డా శుర్బనాల్మిస్రమా మిం. క్వెక్కెలిండ్జెమా-
ఱోల్మండ సామాన్తలొనిండ లెంగిశ్చా: „రూమెంట్యు“ గా-
మియ్యెదా గామాన్తల్లెబుల్లాడ శ్చుండ మిగిలినింట...
అండ జీఎంట్యుల్పొ మిశీన్, రుంగా మిట్టేరాల్మి, త్యోర్మి
రూండా గాన్సాక్యుటర్సబుల్లాస కొస్థగాసాసమ్మేల్మాడ మిమాన-
త్యాగ్ శాస. అశ శ్యేమత్క్యుపొ శ్చి „రూమెంట్యు“ తెంపులాపిం
డానిశెంట్యుల్పొబాస్తాం క్రొతాడ స్త్రిల్లుం ఔశ్శేపొస ఎ-
రుల్లుంగెబస“ („జీఎంట్యులం ఏనా డా లింట్రేరాట్యురా స్కో-
ల్పొషి“, № 3, 1977, గా. 39).

ყოველ სიტყვას მოვლა და სათუთად გოგრობხი-
ლება სჭირდება. სიტყვის შეუფერებლად, ხელოვ-
ნურად ჩართვა ფრაზაში დაუშეცებელია, მ. ჯვახი-
შვილის მოსწრებული გმოთქმა რომ გამოვიყენოთ,
ეს „დააგონებებს ენას“, და ჩერე მოვალეონი გართ,
ეს საგონებე არამც და არამც არ დაუშევათ. „არ-
ქაული რამეთუს“ ოლგენის კეთილი სურვილი
სურვილად დარჩება, თუ მას ვერ მივუჩენთ კუთვ-
ნილ ადგილს და ამის გამო ხმარებიდან გავაძევებთ
ცოცხალ სიტყვებს. რამეთუს დამკვიდრების ცდა
რადგანც და ვინიდან კაშშრთა ნაცვლად და მათ
ადგილას, ყოვლად შეუწყინარებელია. რამეთუ შე-
იძლება დავუბრუნოთ თანამედროვეობას, შეიძლება
ჩავრთოთ ორთოგრაფიულ ცნობარებშიაც, ოღონდ
უნდა ვინმართ შესაფერის ადგილას, ზომიერად.

CPA გლობალური

ორმოცდათი წლის წინ,
 1934 წლის 16 აპრილს, სსრ
 კავშირის ცაქის დადგენილე-
 ბით დაწესდა საბჭოთა კავში-
 რის გმირის წოდება. ამ უმა-
 ღლესი წარჩინების შემოღება
 სოციალისტური სამშობლოსა-
 თვის თავადნშირვის სულისკ-
 ვეთებით სავსე საბჭოთა ადა-
 მიახების გმირული საქმეებითა
 და გულადობით იყო ნაკრძა-
 ნევი.

Հռուս տարև ցանցացլեց
ոհմութագութիւնը կանչացլու-
ծամու հցեցն ագամանեցն եւ նամո-
ւցաթարն, զմուռուլու Ռումուտա
լու ծրագրութիւնը ցանցլուն սաեց-
լուցան ցնաս, տարալիւն բառմու-
ջցեցն ատասօնեցն լու առո-
տասօնեցն մշնչեցն արդ պարուո-
ւու նատելու սանցեցն.

წლები წლებს მისდევს, მდი-
ღრდება საპონთა აღამინების
გმირთა პლეადა, ღლითილე
ახალ-ახალი სახელები ემატება
ჩვენი ქვეყნის ისტორიის ოქ-
როს ფურცლებს. ბევრი ვალ-
მოხდილი წავიდა ამ ქვეყნი-
დან, დასტოვა საშვილიშვი-
ლოდ ხავითმანები კაცურ-გა-
ცხიბის ღირი სახელი.

ամ Տրդոյշոնցին զբաց լա
տառալիքն մօնգած սամուպատ
վալը մօնրանեցն զմորո ց-
ներալո ցըմալո կոնցերնօց
ատո թլուս թին, սոյցալուամց
համցենմեց տարտ աջրեց, զոն-
եռուս ուս չափին ուսու միօն-

რულ გუნებაზე, ხალისიანად ვისაუბრეთ. მექამყებოლა ასეთ ღვაწლმოსილ ადამიანთან ყოფნა, თვალებში ბავშვიკით შევფოფინებლი.

აღამანები ერთმანეთისაგან
ბევრი ჩამოთ განსხვავდებიან:
იერით, ქცევით, გონებით, საქ-
მით... ზოგს ლილი საქმენი
ხელეწიფება, ზოგს პატარაც
არ გამოსდის... კაცმა ნათელი
გზა უნდა გაიარო ცხოვრებაში,
ხელში სიკეთის კელაპრარი
გეჭიროს, რომ სხვასაც გაუნა-
თო გზასავალი...

სწორედ ასეთი კელაპტარი
დაიჭირა ხელში ჩაჭველმა ბი-
ჭმა ერმალო კობერიძემ, ცხო-
ვების გზაზე ლენინის ლიადი
საქმის სიყვარულმა რომ გაი-
ყვანა.

იგი ერთ-ერთი პირველთა-
განი იყო, რომელმაც გულთან
მიიტანა ლენინის მოწოდება,
მხოლოდ წითელ მეთაურებს
შეუძლიათ გაუძლვნენ მუშა-
გლეხსურ არმიასო. ჩვიდმეტი
წლის კანაწვილმა შეიტყო, რომ
გრიზნოში მეთაურთა ერთ-
წლიანი კურსები იყო გასსნი-
ლი. მშეიღ-მწყურებალმა მია-
ღწია სასწავლებელს. წადილი
შეისრულა და კურსანტი გახ-
და, მაგრამ კურსები მაღლ და-
იშალა... ასევე ბედმა უმუშეთ-
ლა მეორე კურსებზეც ვლადი-
კი აქმდო... ბოლოს, მისამაში

მოხვდა. „ლენინთან ახლოს
ვიქები“, — ეს ფიქრი სიხა-
რულს გვრიდა ახალგაზრდა
ჭრასანტს და ქრემლის კედ-
ლებში მოხველობილი ყოველ-
თვის ამ დიდი ადამიანის საა-
ხლოვესა და სითბოს გრძნობ-
და. ერთად კობერიძისათვის
ყველაზე ბედნიერი დღე იყო,
როცა მან ცოცხალი ლენინი
იხილა.

მთელი მსოფლიოს კეთილდღი
ნების ადამიანებს თავზარი და-
სუა ლენინის სიკვდილმა.
ერმალო კობერიძე, როგორც
კრემლის პირველი გაერთიანე-
ბული სამხედრო სკოლის ქურ-
სანტი, ლენინის კუბოსთან იდ-
გა. მის თვალწინ ჩაიარა ათა-
სობით თვალცრემლიანმა ადა-
მიანმა... შემდეგ მავზოლეუმის
კარიბჭესთან არაერთხელ მო-
უწია გუშაგად დგომა. იდგა
ჯარისკაცი საპატიო ნომერ პი-
რველ საგუშაგოზე, როგორც
საიმედო დამცველი ლენინის
დიალი საქმეებისა.

მტარგვალებთან ბრძოლებშიც
არაერთხელ დაამტკიცა თავისი
ერთგულება ამ საქმისადმი
დიდი სამამულო ომის ფრონტ
ტებზე ვაკეაცურად იბრძოდა
იგი ყოველთვის სამაგალითო
იყო მებრძოლებისთვის, ყო-
ველთვის მაღლა ეჭირა საბო-
თა ასმის აფიცის, წითე-
ლი მოასრული თანამდებარებელი

ცხრა ბრძოლა გადაიხადა გმა-
რმა აღამიანშა. მისი დივიზია,
რომელსაც იგი 1942 წლიდან
მეთაურობდა, იბრძოდა ვი-
ტებსკთან, მონაწილეობდა პო-
ლონეთის განთავისუფლებაში.
1944 წლის ივლისში დივიზია
მიაღდა მდინარე ვისლას. ეს
გამართულ სისხლის მარველ,
შეიმე ბრძოლაში თავი იჩინა
ერმალო ქობერიძის მხედართ-
მთავრულმა ნიჭემა. მისმა პირა-
დმა გმირობამ და შამაცობაშ
დიდი როლი ითამაშა დივიზიის
მიერ მდინარე ვისლის გადა-
ლახვასა და მის დასავლეთ ნა-
პირზე პლატფარმის დაკავება-
ში. ამ ოპერაციის უნარიანი
ხელმძღვანელობისა და პირადი
გმირობის გამოქენისათვის ერ-
მალო ქობერიძეს საბჭოთა კავ-
შირის გმირის წოდება მიენიჭა.
მისი დივიზია მონაწილეობდა
ბერლინის აღებაში.

ომის შემდგომ სახელოვანმა
გენერალმა კორომილოვის სა-
ხელობის უმაღლესი სამხედრო
აკადემია დამთავრა და მთელ
თავის ცოდნასა და ენერგიას
ახმარდა ჩვენი დიადი ქვეყნის
დამცველ ახალგზაზრდა არმიე-
ლების აღზრდის საქმეს.

დღეს იგი ჩეცნან იღორ
არის, მაგრამ საშუალოს
მგზებარე პატრიოტის სახე
უქრობ კანლელად ანთია უკვ-
თა ამინთა ართხული

ରାଷ୍ଟ୍ରନ୍ତିର କରସତାବ୍ଦୀ

(1824-1901)

სადაც ვშობილვარ, გავტრდილვარ და მისწოდია იხარი, სად მაგა-პაპა მეგულვის, იმათი კუბოს ფიცარი, სადაც სიყრმითვე ვჩერეულვარ, — ჩემი სამშობლო ის არი.

არ გავცლი სალება ქოდებისა უკრავებისა ხეჭედა,
არ გავცლი მე ჩემს სამშობლოს სხვა ქვეყნის სამოთხეჭედა!

მე მიაჩვენია შავი კლდე, თოვლიან-ყინულიანი,
ორბი რომ ბუდობს, ჩანჩქარით გადმოძებუს ბროლიშვლიანი,
ჭიბუ და არჩვი მეყოფა, ხორცი აქვს მარილიანი...

არ გაცვლი სალსა კლდეებსა უკვდავებისა ხეზედა,
არ გაცვლი მე ჩემს სამშობლოს სხვა ქვეყნის სამოთხეზედა!

ბარად რომ ვიყო ლაღადა, სული მთისკენვე იხარის, სალი კლდე ანდამატივით გულს სულ იქითენ იხარის, იქ მიწობს შავი სიცვდილი, ბარში ხიცოცხლეც იმწარის!

არ გავცელო სალსა კლდეებსა უკვდავებისა ხეზედა,
არ გავცელო მი წიგნს საშობოოს სხვა ქვეყნის სამოთხილოა.

ბარად რომ მომცე დიღება, ქონება უთვალავია,
სასახლე აქროს ტანტითა, გარი და ზღვაზე ნავი
არა ვინდომ ეგენი, არ მოკვდეს ჩემი თავია...

არ გავცლი სასწავლებელი უკვდავებისა ხეზედა,
არ გავცლი მე ჩემს სამშობლოს სხვა ქვეყნის სამოთხუალი

სამშობლო, დედის ძუძუი, არ გაიცვლების სხვაზედა,
ორივ ტბილია, ძმობილო, მირჩევნის ორსავ თვალზედა
როგორც უფალი, სამშობლო ერთია ქვეყანაზედა...

არ გავცელო სალსა კლდეებსა უკვდავებისა ხეზედა,
არ გავცელო მი წერს სამშობლოს სხვა ქვეყნის სამორჩილოდა

კონტაქტი

ავთანდილ გურგენიძე

მამული

სული სხვაზე მიგდიოდეს...
სიზმრად მაინც მამულს ნახავ...
ის, ის უნდა შეიყვარო, —
უყვარხარ თუ არ უყვარხარ!

უმისოდ ვერ იცოცხლებ,
უმისოდ შორს ვერ წახვალ...
მისთვის, მისთვის უნდა
მოკვდე, —
უყვარხარ თუ არ უყვარხარ!

პავშვობა და სუფსისპირი

თვალზე ცრემლი რომ არ
შეხდა,
სიზმარშიაც რომ მისტიჩი —
ეს ხომ შენი ბავშვობაა,
ბავშვობა და სუფსისპირი!

ახლაც გთანგავს დაუინებით
და ვერაფრით დაივიწყე
მაშინდელი საშინელი
სიცივე თუ დიდი სიცხე.

ცასთან ბევრჯერ იჭიდავე,
გაუმდნარი შეგრჩა ფიფქი —
თვალსაცერა ბიჭის დარღი,
მეოცნებე ბიჭის ფიჭი...

ერთად გეჭდა წამწამებზე
ეშმად — ეშმა, ღმერთად —
ღმერთი...
ბავშვობა და სუფსისპირი —
უკვდავება ერთადერთი!

ოცი წლის წინ,
როცა გულში ჩიტბატონა.
ფრთხიალებდა,
მობრიალე ატმის ტოტი
მხერგზე წილად რომ
მეხურა,
სუფსის პირას, მთვარიანში
ფეხშიშველამ ვიარე და...
„მიყვარხარო!“ —
ვიღაცის ხმა ბუჩქებიდან
მომეურა.

ოცი წლის წინ...
რა ქარებმა ჩაიქროლეს
იმას მერე...
„მიყვარხარო!“ —
ზოგმა მითხრა,
ბევრმაც გული დამითუთქა...
ზოგი ნისლში
გაფერმკრთალდა,
ზოგსაც, კიდევ, ვინ ახსენებს,
მაგრამ მაინც იმნაირად,
იმნაირად არვის უთქვამს.

გულში ჩიტმა მოიწყინა,
მარტო ფიქრი და დარდი ვაჩ,
მობრიალე ატმის ტოტი
მხერგზე არარ მეხურება,
სუფსის პირას, მთვარიანში
ჩახანია, არ დავდივარ...
„მიყვარხარო!“
ვიღაცის ხმა მაინც ისევ
მეყურება.

* * *

ჩახან ბიჭინთაში კი ვარ,
ახლა სულ დარია, სულ მზე...
რაღაც ორიოდე კვირით,
ზოგი, მოგისწარი სულზე.

შენთან ალერსის და ფიქრის
ორი პარასკევი დამრჩი.
ჰოდა, მაცონინე იგი,
ვით ხარს მოშებულს — ნამზა,

სადღა — ამინდები გრილი!
მნათობს შიგ ოვალებში
ვუმზერ...
რაღაც ორიოდე კვირით,
ზოგაო, მოგისწარი სულზე.

* * *

ღვინოს ზურგი ვაქციოთ,
გასაგებ მიზეზებით.
ზეცა ჩამოვაქციოთ,
მოდი, დავთვრეთ ლექსებით!
მათრობელა ბადაგად
ჩამოასხით რითმები...
ოი, როგორ დამდაგა,
ოი, როგორ ვითვრები!

მაგრამ თუ აკვირდები,
ძამია და დაია,
ზოგი ლექსი სითბოა —
გულში ურულვად გაიარს;
ზოგი საჭაშნიკეა,
ზოგს არც სინგავს არავინ;
ზოგი წყალნარევია,
ზოგი ღვინონარევი.

ზოგის ერთი სტრიქონიც
კაცს ჭაშნიკად გეყოფა.
მაგრამ გალაკტიონი
ქვევრად გადმოგემხობა.

სხვა ჯიშია, სხვა ვემო,
სხვა ფერია — ახალი.
გულისგულის გულია
იმისი საჭახელი.

ღვინოს ზურგი ვაქციოთ,
გასაგებ მიზეზებით.
ზეცა ჩამოვაქციოთ,
მოდი, დავთვრეთ ლექსებით!

• • •

არა, ამა ქუჭწული იკრის
არაფრის ვარ წამლები,
აქვე უნდა დავტოვო
ქუდია თუ წალები.
ყველაფერი, რაცა მაქვს,
უხილავი, ხილული,
ჩემი გულის სითბო და
ჩემი სულის ყინული.

დიახ, პატივცემულ
ქალბატონო, ბატონო,
ნემსია თუ აქლემი —
აქვე უნდა დავტოვო.
დავრჩებოდი თვითონაც,
ასე... დედიშვილია,
მაგრამ წასვლა ყოველი
კაცის ბედი ყოფილა!

ამიტომაც, რომ წავალ,
არაფრის ვარ წამლები,
თქვენთან — ჩემი ქუდიც და
თქვენთან — ჩემი წალებიც,
თქვენთან ნედლი ლექსები,
ჩემი გულის მალამო,
ღმერთი, რჯული, გიტოვებთ,
მე არაფერს ვმალავო...

თქვენი იყოს მამული,
ხილული და მალული,
ჩემგან ენით უთქმელი
მტანჯველი სიყარული,
თქვენი იყოს, იხარეთ
ამ შზითა და ამ მთვარით,
თქვენი იყოს, იყავით,
ხან ფხიზელი, ხან მთვრალი.

სუყველაფერს გატოვებთ...
სურვილების მატებით
უფრო გავმწარდები და
უფრო მომენატრებით.
არა, ამა ქვეყნიდან
არაფრის ვარ წამლები,
აქვე უნდა დავტოვო
ქუდია თუ წალები.

რომლებიც წარმატებით გამოდიოდნენ მხატვრული
ფოთომოქედი კოლექტივების საქალაქო და რეს-
ტურისტული.

აღსანიშნავია, რომ შოთა ჩახავას მიერ აღზრ-
დილი ახალგაზრდები — რესპუბლიკის დამსახურე-
ბული არტისტი შ. ხოფერია, მ. ჩახავა და სხვები.
წლების მანილზე ცეკვადნენ საქართველოს ცეკ-
ვის სახელმწიფო აკადემიურ ანსამბლში, რომელ-
საც ნ. რამიშვილი და ი. სუხიშვილი ხელმძღვანე-
ლობენ.

საქართველოსა თექვას, რომ შოთა ჩახავას თაოსნო-
ბით ქალებში დარასდა ქორეოგრაფიული სტუდია.
რომელმც ასობით მოსწავლე ეზიარა და ამჟა-
მადაც ეუფლება ქორეოგრაფიულ ხელოვნებას.

საიუბილეო საომოზე გამოვიდნენ მხატვრული
კოლექტივები და ცალკეული შემსრულებლები.

დასასრულ, იუბილისმა მაღლობა გადაუხადა
ქალაქის საზოგადოებრიობას მისი შემოქმედების
ესოდენ მაღალი შეფასებისათვის.

თ. რომელი

ქორეოგრაფია იქანი

საქართველოს სსრ ხელოვნების დამსახურებულ-
მა მოღვაწემ, ქორეოგრაფმა შოთა ჩახავა — ქა-
თული ქორეოგრაფიის პროპაგანდისა და ახალგაზ-
რდების აღზრდას ნახევარი საუკუნე შეალია.

და აი, მაღლიერი მშობლიური ფოთი მას და-
ბადების 70 და შემოქმედებითი მოღვაწეობის 50
წლისთვის იუბილის უცდის.

რუსთაველის სახელმის კინოსაკონცერტო და-
რბაზი ვერ იტევდა შოთა ჩახავას პატივისმცემ-
ლებს.

სიუბილეო საღამო შესავალი სიტუაცია გახსნა
სახალხო დეპუტატთა საქალაქო საბჭოს აღმასკო-
მის თავმჯდომარის მოადგილე ნ. რუხაძემ.

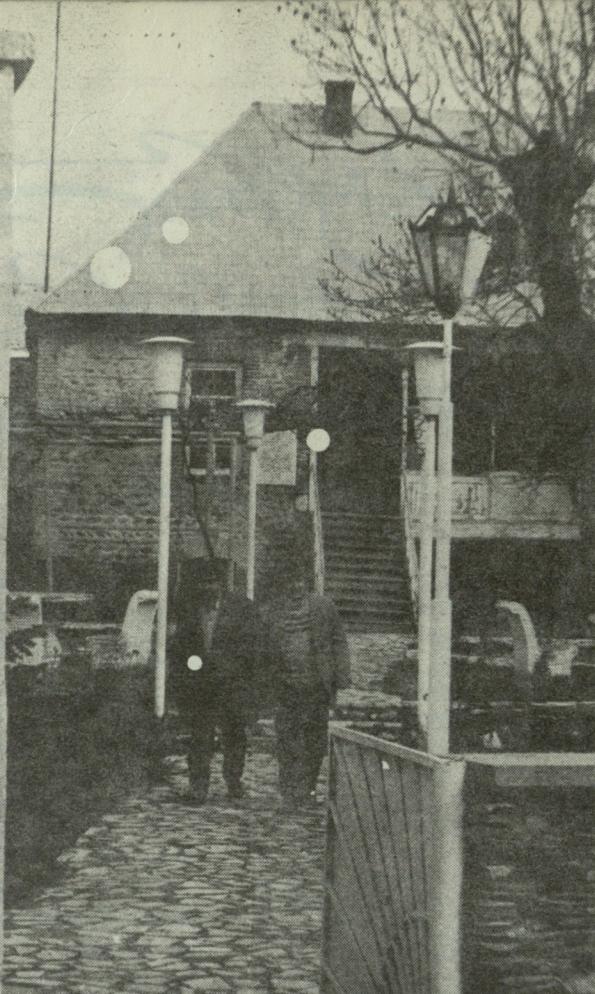
შოთა ჩახავას ცხოვრება და შემოქმედება დამს-

წრეთ გააცნ საქართველოს სსრ დამსახურებულ-
მა მასწავლებელმა პ. ნაცარიშვილმა.

იუბილარს მიესალმნენ კულტურის განყოფილე-
ბის გამგე კ. ჭანტურია, გაზეთ „ახალი კოლეგის“
რედაქტორი ა. ტიკარაძე, ფოთის სამუსიქ სას-
წავლებლის დირექტორის მოადგილე ც. ჯერია,
ფოთის სამუსიქ სკოლის დირექტორი ა. ხორავა,
საქართველოს სსრ დამსახურებული არტისტი, ქო-
რეოგრაფი ა. ჯიგევშივილი, ფოთის ქორეოგრაფიუ-
ლი სტუდიის აღზრდილი, ასტრასანის თექვის მერწ-
ველობის ინსტიტუტის სტუდენტი მ. ძიძაგა.

მთ თქვეს, რომ შ. ჩახავა ვერ კიდევ 30-იან
წლებში ხელმძღვანელობდა ფოთის სიმღერისა და
ცეკვის სახელმწიფო ეთნოგრაფიული ანსამბლის
ქორეოგრაფიულ ჯგუფს. პარალელურად იგი ქა-
ლაქის ზოგადსაგანმნათლებლო სკოლებში ქორეო-
გრაფიის საიდუმლოებას, ცეკვის გადასაცემო მო-
ნიბელებისა აზიარებდა მოსწავლე ახალგაზრდო-
ბას, საწარმო-დაწესებულებათ კოლეგივებს,

СУР
ЗЕМЛЯКИ
ЛАД
ЖЕЧХОВЕЛИ
1876 - 1983

გაზაფხული სოფელ ტუვიავაში

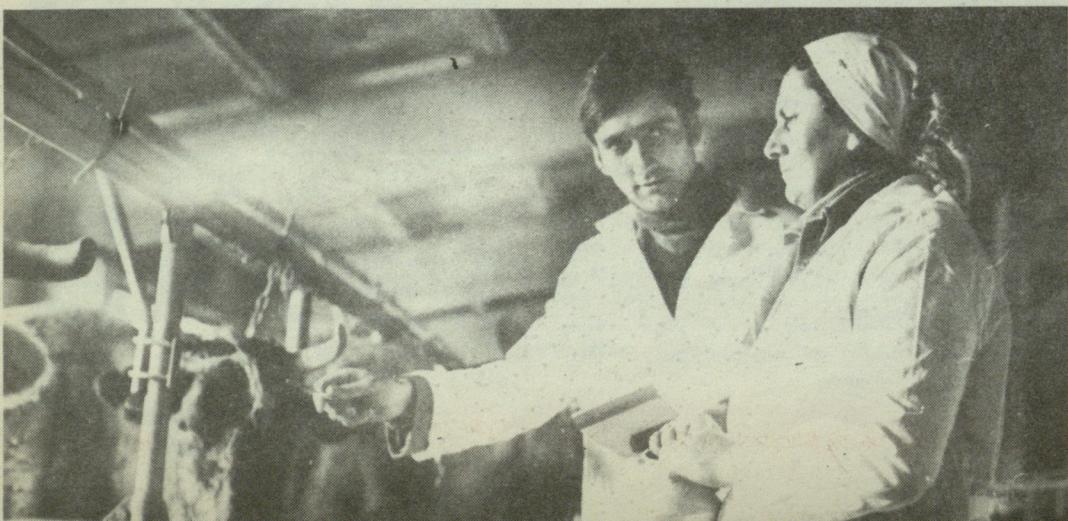
ცოტო თარებან არჩევამისა.

კოლმეურნეობის ნაკვეთებში ვერტ-
მურენით შეაქვთ სასუქები. სურათზე:
(მარცხნიდან) მფრინავი შოთა დარგუ-
შვილი და მექანიკოსი ედუარდ ნებიერიძე.

საქართველოს სსრ პოლიტექნიკური ინ-
სტიტუტის სამშენებლო ფაკულტეტის
სტუდენტი თენგიზ ჩამაძე მშენებლო-
ბაზე.

გაუ-
შურებაან.

ჭერების გამზე მისაღილ ტატი
უცილი და მოწინავე კოლმეტუ-
რი ნალი ელიუაშვილი.

მი
სიცოდელ
გიურელ

ტემისა. ორგანიზმი ნელ-ნელა კარგავს
პლასტიკურობას და თანცათან სულ უფ-
რო ნაჯლებად იტანს არა მარტო ფიზიკურ
დატვირთვას, ჰაერის შეცვლას ან მეტე-
ოროლოგიურ პირობებს, არამედ ნერ-
ვულ-ემიციონალური გამღიზიანებლის ზე-
მოქმედებასაც.

როგორც წესი, ახალგაზრდები არ
სთხოვენ ბებიას ან პაპას, მძიმე საგანი
მოიტანონ, სიმაღლიდან რაიმე ჩამოილონ
ან რომელიმე საქმე თვალისდახახება-
ში შეასრულონ, მაგრამ მათი ნერვული
სისტემის დაძაბულობას ხშირად ივიწყე-
ბენ.

მოვუწოდებთ ახალგაზრდებს, თბილად მოექცენ ჲანშიშესულებს. მოხუცებსაც ვურჩევთ, არ მოადუნონ კონტროლი სა-კუთარი თავისადმ, ხშირად არ განაწყენ-ლენ.

ეცადეთ, წყნარად და ფხიზლად გაიაზ-
როთ სიტუაცია, ნათქვამი ან უთქმელი
სიტყვა, შეხვიდეთ ახალგაზრდობის მდგო-
მარეობაში, მიიღოთ მხედველობაში მათი
მოუცლელობა, ჯერ კიდევ მცირე ცხოვ-
რებისეული გამოცდილება. ეძიეთ სხვა
გამამართლებელი მიზეზებიც. როცა ოქვენ
უკეთესად იგრძნობთ თავს, მოიხსენება სა-
ერთო დაძაბულობა, რომელიც ყოველ-
თვის იქმნება ოჯახში, თუ ვინმე გამარტე-
ბულია.

უნდა ითქვას, რომ ცდა განმარტოებისა, მხოლოდ საკუთარ თავზე, საკუთარ განცდებზე დაყრდნობისა, ყოველთვის უნაყოფოა. აღამიანი სოციალური არსებაა და მას მარტოდმარტო ყოფნა არ შეუძლია. როგორც წესი, ასეთი ოვითგანლგომა მხოლოდ პოტულებს სიტუაციებს, ახლგაზრდებს აღზიანებს, არც მოსწებისთვის მოაქვს სიმშვიდე, მხოლოდ აურესებს განცყობილებას.

სოციალური აქტივობა, ახლობელ ადა-
მითა საზრუნოება და სიხარულში მონა-
წილეობა არის ძლიერი სტიმული, რომე-
ლიც ამაღლებს საერთო ტონებს, ააჭი-
ურებს სიცოცხლისათვის საჭირო ყველა
ძალა.

ଓঁ শুঁ ক্ষেত্রিক প্রকাশনা।
আশ্চর্যসন্দিগ্ধ হওয়ার পরে, সম্ভবত এই সাফেল্যের প্রতিক্রিয়া হিসেবে, মোহন কর্তৃপক্ষ আজ পর্যন্ত অনেক বেশী প্রয়োগ করে আসছেন।

ასეთი ოჯახების წევრთა ასაკი ხშირად
ას წელს უახლოვდება. თვითონ ისინი
დარწმუნებული არიან, რომ მათი ხა-

დება“ ან სტკივა თავი, წარმოიშობა გულის ჩხვლეტითი ტკივილი, მოუსვენრობას თან ერთვის მოთენთილობა, აპათია, ემოციური რეაქციის დაზრდა.

ეს ყველაფერი, რა თქმა უნდა, არ არის
საშიში სიცოცხლისათვის. მაგრამ უნდა
შევისწავლით დეპრესიის სიღრმე. მომე-
ტებული ნაღველის გრძნობა თითქმის
აუტონერლი ხდება, მძიმე ფიქრები მთლი-
ანად იძირჩილებს ადამიანს. ეჩვენება,

ରୀମ ଗମନ୍ୟଗାଲ ମଦ୍ବଗମାର୍କେବାଶୀର, ମିସିଏ
ଅର୍କେବମବା ଅର୍କୋପଦା, ଅର୍କୁଵିସିଟ୍ସିଙ୍ସ ଅର୍କିଲ୍
ସାଫିରର... ଅସେତମା ଗାନ୍ଧିଯୁବନ୍ଦିଲ୍ଲେବାର ଅଧାରୀ-
ନୀ ଶ୍ରୀପଦାଳ୍ମା ମିଷ୍ଣ୍ୟବାନ୍ଦୀ ବ୍ରିହାଗ୍ରୂପିଲ ଗାନ୍ଧା-
ର୍ମ୍ୟୁବେତିଲ୍ଲେବାମଲ୍ଲେ. ଅମିଶାତ୍ରୀରୀ ଅର୍କିଲ୍
ଲ୍ଲେବାଲ୍ ମିସି କେବଳିତାଲିଥ୍ରାପିଆ.

ଅର୍କେବାମ ମିଶାର୍କାନ୍ତ ଏମିମି ଏମି ମିଶା

გიორგი, თიანოთხოთ უქის ის იქ-
თხვევებშიც, როცა დეპრესია უფრო იმ-
ლად მიმდინარეობს, თუ აღმოჩნდება

გრძლივი სიცოცხლე, უბირველეს ყოვლისა, განაბირობა შრომაშ და მცირეო თქასურმა ურთიერთობებმა.

მოხუცთათვის აუცილებელია თბილი
დამოკიდებულება სხვადასხვა თაობის
აღამიანებთან. შესაძლოა, ჩვენს სწრაფ
საუკუნეში ხანში იშესული აღამიანი ვერ
ასწრებდეს ყველა ინგორიმაციის მიღებას,
ან ხშირად ვერ ითვალისწინებდეს იმ ცნო-
ბებს მეცნიერებისა და ტექნიკის სფერო-
დან, რომელშიც თავისუფლად ერკვევიან
მისი შვილიშვილები. მოხუცი მაანც რჩე-
ბა იმ შეუფასებელი ცოდნის მფლობელი,
რომელსაც ვერ მისცემს ბავშვს ვერც
წიგნი, ვერც კინო, ვერც ტელევიზრანი.
წლები მისი სიმღიდრეა. მათ მოუტანეს
ცხოვრებისეული გამოცდილება, ასწავ-
ლეს ჭიშმარიტი ფასეულობის, არსებითის
შეცნობა. დიდი ბელნიერებაა ასეთი ადა-
მიანის გვერდით ყოფნა. მისგან სიბრძნის
მიღება, ყველა მისი საუკეთესო თვისების
გადალება.

3. 3160ლევ

ჩვეულებრივ ექმი ამ დროს მიმართავს ნერვულ სისტემაზე მოქმედ სპეციალურ პრეპარატებს. მკურნალობის პროცესში ხშირად ცვლის ამა თუ იმ წამალს, გათა მიღების საათებს, ადილებს ან ამცირებს ღოზებს. ნუ შეეცდებით ოვით-მკურნალობას „დამამუშვიდვებელი“ საშუალებებით! შესაძლოა, ამან არ მოგორუანოთ დადებითი შედეგი, პირიქით.

ტ. გონიაროვა,
მთავრობის მცდელობრივი კანცილაზე
„გონიაროვა“ № 12, 1983.

სად ნაიკან სადაურსა...

იგი მშენიერი მხატვარია, ვამაყობ, რომ ჩემი
მოწაფე იყო ი. რეპინი.

როგორ არა, ჩენი შორეული წინაპარია, ის.
მოგვარის გარდა, ნათესავად ვევეუთვნის. ლევენ-
დასვით ვიცით. სისხლის ალებისა შეეშინდა მა-
გამისს და სამშობლოდან გადინიხეშა. მხატვრის
მოგვარები, მზატვები.

ეორონეში მოღვაწეობდა. მრავალი მოწაფე
ყველა ფაქტის დახვრიტეს ცოლთან ერთად.
სახელოსნო დაუწევს. ხელოვნებათმცოდნების
მარგარიტა ლურჯა, ვიქტორ აფანასიევი.

ყოველივე ეს ითქა ცნობილ მხატვარ ალექსან-
დრე ბუჩქურის მისამართით. კორონეში მის
სახელობის ქუჩას დღეს მემორიალური დაფა ამ-
შვენებს.

ბუჩქურის ქუჩა...

ეწოდა მხატვარ-უერმწერის ალექსანდრე ალექ-
სის ძე ბუჩქურის სახელი. იგი იყო ი. ვ. რეპინის
მოწაფე.

1907 წლიდან 1942 წლამდე ცხოვრობდა და მუ-
შაობდა კორონეში. დაიღუპა 1942 წელს გერმა-
ნერ უაშესტ დაპყრობით ხელით.

ეს ქუჩა ქალაქის მარჯვენა ნაპირზეა, მეტად
ცერტობის მიყვება. საღალც მენიშნა —
მთიელი კაცის სახელს სწორედ ასეთი ქუჩა მოუ-
ხდება-მეტე, ვიფიქრე. მაგვე დღეს ვორონეშის
მხატვართა სახლში დავრჩევ და ბუჩქურის სადა-
ურობ, ვიყითხე. კარგად არ ვიცით, ვგონებთ, წარ-
მოშობით ბერძნიაო, მიპასუხეს. მეორედ რომ
დავრჩევ, მთხოვხე, მოლდაველი უნდა იყოს
და თან დასძინეს, რომ ზუსტ ცნობას მიყიღებდი
ხელოვნების მუხუჭუში.

მუხეუმის დირექტორმა, რუსეთის ხელოვნების
დასახურებულმა მოლვაშიმ ვაქტორ აუანსიერება
და ხელოვნებათმცოდნე მარგარიტა ლურჯამ გულ-
თბილად მიმიღეს. ჩემი მისვლის მიზეზი გავაცა-
ნი. პასუხად მ. ლურჯამ წიგნი გამომიწოდა, — აქ
ცველასურებით ბუჩქურზე.

წიგნი გადავათვალიერე, მონოგრაფია იყო.
ერთადერთი ეგვემპლარი აღმოჩნდა. მონოგრაფიის
ავტორია ხელოვნებათმცოდნე მ. ვ. ილინსკი, რო-
მელიც ცხოვრობს კორონეშის ოჯის ქალა მო-
ასოსობებსში (სამწებარიდ, მას ვერ დავუკავ-
შირდი). წიგნის თხოვნა კი უხერხულად ჩავთ-
ვალე...

„ბუჩქური ყოველთვის ერთგული იყო თავისი
მასწავლებლის ი. რეპინის რეალიზმის მოძღვრები-
სა“, — ვკითხულობ და ვწერ მონოგრაფილან.

ბუჩქური უფროსი თაობის იმ მხატვართა წარ-
მომაღენელია, რომელიც თითქოსდა დამაკავშირე-
ბელი რეოლი იყო „პერედიციიების“ რეალურ
ხელოვნებასა და საბჭოთა ხელოვნებას შორის.

ა. ბუჩქური დაიბადა 1870 წლის 18 ნოემბერს
კორონეშის გუბერნიის, ბობრივის მაზრის სოლ-
ბოდე ბუტურინოვკაში (ამჟამად ქალაქია). მა-
მამისი, ალექსი, როგორც ცნობილია, „ტაგანრო-
გელი ბერძნინი“ — ვაჭარი ყოფილი. იგი ცოლს
ადრე გაცილებია და მომავალი მხატვარი ცხოვ-
რობდა მამინაცალ ა. ი. მიხელსონის სახლში.
ფრიად განათლებული და ინტელიგენტი კაცი გე-
რის მხატვარისადმი მისწრაფებასა და სიყვარულს
ხელს უწყობდა. ბავშვს ძლიერ უყვარდა სოფე-
ლი, თანატოლები, ხალხური ზეპირისტყვიერება და
სწორედ ამან განსაზღვრა მისი მომავალი შემოქ-
მედებითი გზაც.

1898 წელს ა. ბუჩქური მისალებ გამოცდებს.
აბარებს პეტერბურგის სამხატვრო აკადემიაში.
ილია რეპინის მოწაფე ხდება.

1907 წელს იგი კვლავ კორონეშია მეუღლესთან
ერთად. აქ ცხოვრობს, ქნის, მასწავლებლობს
მისი ნახელავი სურათები, რომელიც გამოიჩი-
ონენ დიდებული კოლორიტით, ეძღვებოდა
შერომელ ხალხს, გლეხებს. მხატვარი სისტემატუ-
რად მონაწილეობდა რუსული ხელოვნების საერ-

აგული დადიანი

საქართველოს სარ დამსახურიშვილი
შურნალისტი

ალექსანდრე ბუჩქური. ავტოპორტრეტი.
1941 წ.

თაშორისო გამოფენებზე ლიმიტირებული
მიუნისენსა და ევროპის მოწავლის მოწავლის მუზეუმის
ა. ბუჩქური სიხატულით ხედება რევოლუციის და
მის თემატიკაში მძლავრად იქრება საბჭოთა თან-
მედროვეობა — კოლმეურნეთა ცხოვრების მო-
ტივები.

1917 წელს ბუჩქური ხელმძღვანელობდა ახალ-
გაზრდა მხატვართა ბრიგადის, რომლებიც ქმნიდ-
ნენ საგირუის პანოპას, პლატებს კლუბებისა
და კინოფარებისათვის. 1921 წელს ალექსანდრე
ბუჩქური ემისი ვ. ი. ლენინის მონუმენტალურ
პორტრეტს, მაქესისა და ენგელსის პორტრეტებს.
ამ პერიოდს ეყუთვნის მთელი რიგი ფერწერული
კომპოზიციები „კოლმეურნეთი მხედარი ქალები“, „პიონერები დემონსტრაციაზე“ და სხვ. ოცდათოა-
ნი წლები სიმწიფის წლებია ბუჩქურის შემოქმე-
დებაში. კომპოზიციები: „გამოყვანა“, „საუზმე სა-
თიში“, „ახალგაზრდობის დემონსტრაცია“ რუსუ-
ლი ხელოვნების საუნგვში შევიდა.

1925 წელს ა. ბუჩქური მასწავლებლად მიწ-
ვის კორონების სამხატვრო ტექნიკუმში. იგი
გახდა კველა სტუდენტის საყვარელი შასწავლე-
ბელი. დიდად ერუდირებული მხატვარი სტუდენ-
ტებს აწავლიდა ხატებს და მათ ზოგად განათლე-
ბაშიც უდიდეს როლს თამაშობდა. მას დიდი ღვწ-
ლი მიუძღვის ისეთ მხატვების აღზრდაში, რო-
გორიც იყვნენ: ი. ჩერნინი, ს. სტახოვსკი, ა. ვასი-
ლიევი. ა. ბუჩქურის დიდი აღმანიური ხილი და
განათლება ქვენა, რაც მას ეხმარებოდა, მოწა-
ვებს შორის შეექმნა მტარ სპეირ და შემღებში
დაუვიწყარი შემოქმედებითი ატმოსფერი.

იგი ცხოვრობდა ბენდირიად, კველასაგან პა-
რიცემული, თვის მეუღლესთან, მხატვარ ვერა
ივანეს ასულ ეპიფანიოსთან ერთად.

დაღგა მისისან 1942 წელი. ქალაქი კორონევი
და მის შემოგარენი მოის ქარცეცხლში იყო გახვე-
ული. რუსეთის ერთ-ერთი ულმახესი ქალაქი
თითქმის მიწასთან გააშროებს. ფაშისტები მძიე-
ნარებდნენ: ასობითა და ათასობით მცხოვრებს
არალიად უმიზეზოდ ხერეტინენ, სიცოცხლეს
ასალმებდნენ. ასეთი ბედი ეწია აღესანდრე ბუ-
ჩქურს და მის მეუღლესაც.

„ივლისის მძიერული იყო. კორონეების კვეიდი-
თა დიდი გუშაფი გაძლიერებულ ბადრაგით კას-
ნიანი მემკენების ქუჩის მიდამოებთან მირეკები. ამ გუშ-
აფში იყო ალექსანდრე ალექსის ძე თავისი ხანდა-
ზმული ავადმყოფი მეუღლით, რომელიც ფეხშე
ძლივს იდგა და თანმეცხედრის შელვს ეყრდნო-
ბოდა. მდალი ნაკარისფერი ლაბალით და კარარ-
შვერით, ბუჩქური კველასაგან გამოიჩინდა...
მცირე ხანში კველა დახვირიტეს“ — ასე იგონებს ამ
სისტემა დღეს ერთი კორონეელი ქალი, რომე-
ლიც კარგად იცნობდა ბუჩქურის ოჯახს.

ცნობილია კიდევ ერთი კვერსია, თუ როგორ მი-
ვიდა ცოლ-ქარი ესაფორტამდე: მხატვრის მეუღლე
დავრიცებული იყო და სიარული არ შეეძლო. მან
ცოლი ურიკიში ჩასვა და ისე მიიყვანა საყვარელი
ასება დაიშნულ ადგილს. ა. ბუჩქურის, ისე
როგორც სხვა მხავალ კორონეელ მხატვარს, შე-
ეძლონ დაეროვებინა ქალაქი და ფაშისტებს განრი-
ცებოდა, მაგრამ რაინდომა ადამიანი ეს არ იყა-
რა — ვერ დატოვა საყვარელი პიროვნება და სამ-
სცერპლოზე ერთად დაეცნენ.

ა. ბუჩქურის სახელოსნოში ინახებოდა ისტა-
რის უმეტესი ნამუშევრი, მაგრამ იმ ხანებში და-
იარგა და დღემდე ვერსად აღმოჩინებს.

ალექსანდრე ბუჩქურის გვარი დამახასიათებული
და რუსულ ფონტების მოერგო. იგი ქართველია.
რომელიც პირნათლად ემსახურა რუსულ ხელოვ-

ალექსანდრე ბუჩქური. გლეხი ქალის
პორტრეტი.

ეროვნული
გამოცემა

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

საქართველოს სახელმწიფო უნივერსიტეტი

დაგვიანებული გადაწყვეტილება

დანიელმა სპეციალისტებმა გამოკითხვით და-
აღინინებ, რომ ბერბიკების დიდმა უშრავლესობაშ
ცოლის მოყვანა გადაწყვეტა ყინვიან ჰამთარში,
როცა თოვლისა და ქარბუქში შინიდან გასვლა
ჭირს და შარტოლ ყოფნა აუტანელი ხდება...

ორი კუჭი

ამერიკის შეერთებულ შტატებში გამოკვეუნდა
ოფიციალური ცნობა, რომ ვარგინის შტატში
ცხოვრობს ოცდახუთი წლის კაცი, რომელსაც
ორი კუჭი აქვს.

სამედიცინო გამოკვლევით დაგინდა, რომ ორი
კუჭი ნორმალურად მოქმედებს.

ორი კუჭის მოლობელმა, რომელიც თავს ჭან-
მჩრთლად გრძნობს, უარი განაცხადა რამებ ქი-
რურგიულ დახმარებაზე.

აურზაური არაფრის გამო

ფინეთის გემი ესპანეთის სანაპიროს უახლოვ-
დებოდა.

ის-ის იყო დელვა დაიწყო, რომ გემზე ცვირი-
ლი ატყდა.

— ვვიშველეთ, ვემს ეშმაკები დაეპატრონენ! —
გაიძახდნენ ტრიუმვიდან ამოვარდნილი შემ-
უოთებული მეწარულება.

მალე ცვილაური გაირკვა.

გემის ტრიუმში ეწყო რამდენიმე ცუთი, რომ-
ლებშიც ფინეთიდან ესპანეთში გაგზავნილი მო-
ლაპარეკე თოჭინები ეღლავა.

როცა დელვა დაიწყო და ტრიუმი დაირწა.
თოჭინები ალაპარაკდნენ:

— დელიკ მიყვარს! — გაიძახოდა ერთი.

— მიშ-ვე-ლეთ! — უვიროდა მეორე.

სხვები მღეროდნენ და ერთმანეთში ირყოდა
ათასნაირი უცნაური შეძაბილი...

სცენა უნივერსიტეტი

კანადის ქალაქ ტორონტოში დაარსდა უირმა,
რომელიც მსხვილ უნივერსიტებს მომზარებელთა
დაშინებაში ერთარება.

100 დოლარად უნივერსიტეტი ახეთი სცენა თა-
მაშიგდა:

შახინიბი, რომელიც უირმას მიერ არის და-
ქირვებული, დახლიდან რომელიდაც იაფად დირე-
ბულ წიგთ იძარავს. მაღაზის თანამშრომელი
„ქურდას“ ეგერება, „ქურდა“ გარმის, პოლიცია
ადგილზეა.

თავჩაქინდრულ, ხელებზე ბორკილდადებულ
„ქურდას“ შეშინებულ მომზარებელთა წინ ჩა-
ტარებენ და ციხეში გაეჭარებენ.

მოდი და გაბედე ამ უნივერსიტეტში ქურდობა!

ორიგინალური მუზეუმი

ეს მუზეუმი მსოფლიოში ერთ-ერთი ორიგი-
ნალური მუზეუმია. იგი გერმანის დემოკრატიულ
რესტაურაციის მარტინ ლუთერის სახელის უნი-
ვერსიტეტში დაარსეს.

მუზეუმში 20.000-ზე მეტი სხვადასხვა ფრი-
ნელის კვერცხია თავმოყრილი.

მათ შორის ცველაზე დიდია ამჟამად გადაშე-
ნებული მადაგასკარის სირაჭემას ჭორულები-
ანი კვერცხი. მისი მოცულობა ქათმის 148 კვერცხს
უტოლდება.

მუზეუმის ცველაზე ციცქა ექსპონატია კუბის
მწვევ ჩიტის კვერცხი, რომლის სიგრძე ერთ
სანტიმეტრზე ნაკლებია.

თბილისის გამომგონებლებში ამას წინათ
უცნაური სანთოა დამზადება.

როცა თუთუნის მწვეველი მორიც ხიგარეტს
ცეცხლს წაუკიდებს, სანთიაზე ავტომატურად იწყ-
რება ორი ციფრი: პირველი ციფრი იუწყება,
თუთუნის მწვეველია იმ დღეს მერამდებრე ხიგარეტს
წაუკიდა, მეორე წარწერა აღნიშნავს, წინ მოწე-
ული ხიგარეტიდან რამდენი ღრმოვა გავიდა.

ამ თვალსაჩინოებამ ბევრი თავგამოდებული
თუთუნის მწვეველი ჩაგდო საგონიერებლში.

ცოტი რამ მტრედებზე

საფოსტო მტრედებს ჭერ კიდევ ანტიკურ ეპო-
ქაზი იყენებდნენ.

ძველ საბერძნეთში მტრედების მიერ მიტანილი
ბარათებით უმაღვე ხებობიდა ცნობილი ლომბა-
ურ თამაშებში გამარტივებულ სპორტსმენთა სახე-
ლები.

კარგ ამინდში საფოსტო მტრედს შეუძლია 10
საათში 800 კილომეტრი გაიფრინოს და დანიშუ-
ლებისამებრ შინაგანის ბარათი.

სხვადასხვა ინურომაციის მისაწოდებლებიდა.
მტრედებს ფართოდ იყენებდნენ პარიზელები, რო-
ცა 1870 წელს გერმანულთა ჯარებმა საურანგეოს
დედაქალავი ალექსი მოაციის.

მეორე მსოფლიო ომში მეკავშირი მტრედებშია
დიდი სამსახური კაუშირის ინგლისელებისა და
ფრანგების დაზიერებას. სამხედრო დანიშნულები-
სათვის საფოსტო მტრედებს გერმანული ფაშის-
ტიბი და იაპონიელებიც იყენებდნენ.

ჩარ ხანგბში უართოდ გავრცელდა საფოს-
ტო მტრედების შეგაბრება. მტრედები, სხვადასხვა
ამინდში, ერთმანეთს პირველობას ეპაქერებიან
300-დან 1.200 კილომეტრის მანძილზე.

იდავეს, იყაყანეს და მაშინ, როცა სახედრის
დატირების ნაცელად მოდერნიზებული ექსკავა-
ტორის დატირება გადაწყვეტის, დაგვიანებულმა
ფრითოლიან პირზემ შემოარო კარი.

— სად ბრძანდებოდით, ამხანავო?

— ეზოში, — ახლად მოსული სახლის ჩწმუ-
ნებულს სახეში ჩატერებდა, — ნარ-ეკალი ამო-
დიკვევი.

სახლის ჩწმუნებულს სახე აუკარბლდა.

— როგორ? კოლექტივს გაემიგრეთ? ინდი-
ვიდუალიზმა გაგიტაცია! ჩვენ აქ საერთო საქ-
მეზე კოთაბირობთ და თქვენ ნარ-ეკალს ძირ-
კვევი!

— აღმაშენოთებელია!

— შემაზრჩნი! — შეუსწორა ჰანს შმიდტს
ფრანც ფრიზემ.

— ჰინგიზემ საშუალება მოგვიპოვოს. ერთობლივ

— „დამნაშავე“ თავჩაქინდრული იდგა, კინალა
ატირდა, ბოლოს პატიგბა ითხოვა.

— ვნახოთ, — ანუგვაშა ჩაფიქრებულმა სახლის
ჩწმუნებულმა, — ამ საღაო საკითხს მომავალ
კუბაზე განვიხილავთ...

გმირანულიდან თარგმანა
ზოთა ამინდის გვილეული

ხმები! — ტაში შემოკერა ბელეტაუელმა ფრიზემ.
შემველი ხელებით ნარ-ეკალის ამოძირება არც
ისე იოლი სყიდვი იყო.

— მოითმონეთ! — დააშომინა აფიარაქებული
მობინადრები სახლის ჩწმუნებულმა, — გამოსა-
ვალი მოგნახე: ნარ-ეკალი ხელთამბანებით უნდა
ამოვირიკვოთ.

პირველად კუბალე წამოხტა სკამიდან:

— აჩვითად შემთხვევაში! თივთიკის ძეირფას
ხელთამბანებს ნარ-ეკალის ამოსაძირებად ვერ
გავიმეტებ.

— ჩემი ხელთამბანები ლაიკისაა!

— ჩემი ზამშისაა!

— ჩემი კიდევ გარეული ღორის ტყავია!

— არც ჩემია ნაკლები! — სიტყვა შეაშველა
მეზობლებს აქმდე დაღუმებულმა მეათესართუ-
ლომა აირგმანია.

— ევრია! — შუბლში იტკიცა ხელი სახლის
ჩწმუნებულმა, — სახედარი გვიშველის! ნარ-ეკა-
ლი, როგორც ცნობილია, სახედრის საუკეთესო
საკედება.

— ევრია! — შუბლში იტკიცა ხელი სახლის
ჩწმუნებულმა, — სახედარი გვიშველის! ნარ-ეკა-
ლი, როგორც ცნობილია, სახედრის საუკეთესო
საკედება.

— ახლა იმაზე დაწყეს კამათი, სახელდაზელოდ
სად ეშვენათ დამშეული სახედარი.

— კიყიდოთ!

— კითხოვთ!

— დავიქირავოთ — ერთმანეთს აღარ აცლილ-
ენ მობინადრები.

— მომაკიდებინეთ!

— ანგელოზებო, შარავანდელით ნუ თამაშოთ, ხალხს მფრინავი თევზები ჰგანიათ.

„დროშა“ № 8-30 გამოქვეყნებული პროცესორის პასუხის:

შვეულად: 1. „მოლინა“; 2. ექრანი; 4. პრიზი; 5. კაფეა; 6. კარე; 8. ეტანა; 11. მერქანი; 13. მანაგუა; 14. „რეიტერი“; 15. მატერია; 17. გრიმი; 19. ჩანგი; 23. ბული; 26. ლისტი; 28. კასტა; 29. ვალი; 30. მასარი; 31. ავანსი.
თარაზულად: 3. მოტანიება; 7. ნადარია; 9. რატიონი; 10. ნაფორი; 12. ამპირი; 16. ელეგია; 18. შარადა; 20. ნამი; 21. სიგარა; 22. ტიმანი; 23. გუბე; 24. ნობილე; 27. ხეივი; 30. მანტია; 32. პლიხა; 33. ვახალი; 34. საპარა; 35. პროგრესი.

გარეკანის პირველ გვერდზე: დღესასწაულობს თანილი. ფოთო თარხან არჩევისა. გარეკანის მეოთხე გვერდზე: პეიზაჟი. ფოტო ბონდო დვალიშვილისა.

გადაცა წარმოებას 6. 3. 84 წ., ხელმოწერილია დასაბეჭდად 21. 3. 84 წ. უ 07886. ქადალი დის ზოგა 70×1681/8. იძეგდება: გარეკანი და ჩანართი — მაღალი ბეჭდვით, ტექსტი — თუხებული წესით, ფიზიკური ფურცელი 3, პირობითი ნაბეჭდი ფურცელი 4,8 სააღირისხვო-ხაგა-მოცემლით თაბაზი 5,09, ტირაჟი 48.200. ფერი 509. ფასი 35 კაპ.

880096, თბილისი, ლენინის ქ. № 14, ხედვერველობს კ3 ცკ-ის გამოცემლობის სტამბა.

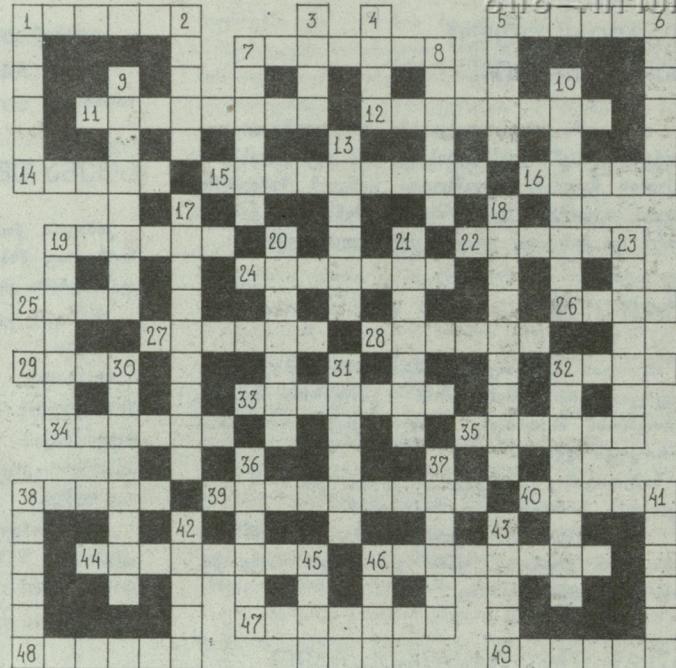
Ежемесячный общественно-политический и литературно-художественный журнал «Дроша» («Знамя»), (на грузинском языке). 380096, Тбилиси, ул. Ленина, 14. Типография издательства ЦК КП Грузии.

Адрес редакции: 380096, Тбилиси, 8, пр. Руставели, 42.

კურთხული

ერთგული

განვითარების

თარაზულად: 1. იტალიის ქალაქი; 5. ქართველი თეატრალური რეჟისორი; 7. ქართველი კომპოზიტორი; 11. ნახატის მოსათავსებელი საჭრელი ხატვისას; 12. წიგნის, სტატიის შინარსის მოკლე გადმოცემა; 14. თველის ფერადი გარსის ანთება; 15. ფასიანი ქალაზების ერთ-ერთი სახეობა; 16. მზის სისტემის პლანეტა; 19. მრავალწახნაგა სხეული; 22. ლერძების, ხაზების გადაკვეთის წილი უიგურაში; 24. მე-17 საუკუნის მოგზაური და მისიონერი; 25. სანის შემაღებელი ნივთიერების რაოდენობა, მოცულობა; 26. კავკასიის მთიელთა სოფელი; 27. ურანგი მწერალი; 28. ხამუსიყო ხაკარავი; 29. ქალის თავსაბურავი; 32. გერმანელი მწერალი; 33. აზიის სახელმწიფო; 34. რუსი უიზიონი და ელმიტროტექნიკოსი; 35. უუძრემდებრელი, ხელმძღვანელი იდეების სისტემა ცოდნის ამა თუ ის დარგში; 38. საორგული თამაშის სანგრძლოობის გარკვეული ნაწილი; 39. ქართველი პოეტი; 40. ელით შემოხილი მაღალი მცოცავი ბუჩქი; 44. ხიცხის დასაწევი და ტკივილგამაუჩებელი პრეპარატი; 46. შენობის უასაძის სამყაფოს მოყვანილობის ზემოთ ნაწილი; 47. ისტორიული ილიკ ესპანერში; 48. თურქეთის ქალაქი; 49. ადამიანის მისწრაფებათა და მოვაწეობის საბოლოო მიზანი.

შვეულად: 1. გეოგრაფიულად ერთგვაროვანი დიდი სივრცე; 2. დახრილი, ალმაცერი; 3. ცეკვი, მოუსცენარი; 4. სატურანეტის მდინარე; 5. უნგრელი ფეხბურთელი; 6. საქართველოს მდინარე; 7. უფისისტომ, უცხომაში მყოფი; 8. ფარული დაცვა; 9. მცენიერული ან ფილოსოფიური თეორია, სისტემა; 10. სახელმწიფო რომის იმპერიის აღმოსავლეთ ნაწილში; 13. აურიის სახელმწიფო; 17. ქართველი მწერალი; 18. ამერიკელი მწერალი; 19. ფრანგი ფეხბურთელი; 20. ენაკიან სამუსიყო ხაკარავი; 21. ეკრანის სახელმწიფო; 23. ჩაიკოვესის ოძერა; 30. ჩრდილო ამერიკის პოლარული სანაპიროების და აზიის ჩრდილო-ამოზნებული კიდევე მცხოვრები; 31. საგუნდო ხაგალობელი; 32. ბრაზილიის სტადიონი; 33. ციური სხეულის სამოძრაო გზა; 37. აურიის სახელმწიფო; 38. სია, ცხრილი; 41. განდულობილი, განდეგილი; 42. სხერი ცეკვა; 43. ქართლის სოცელი; 45. ლათინური ანბანის მეთე ასო; 46. საობარი იარაღი ძველად.

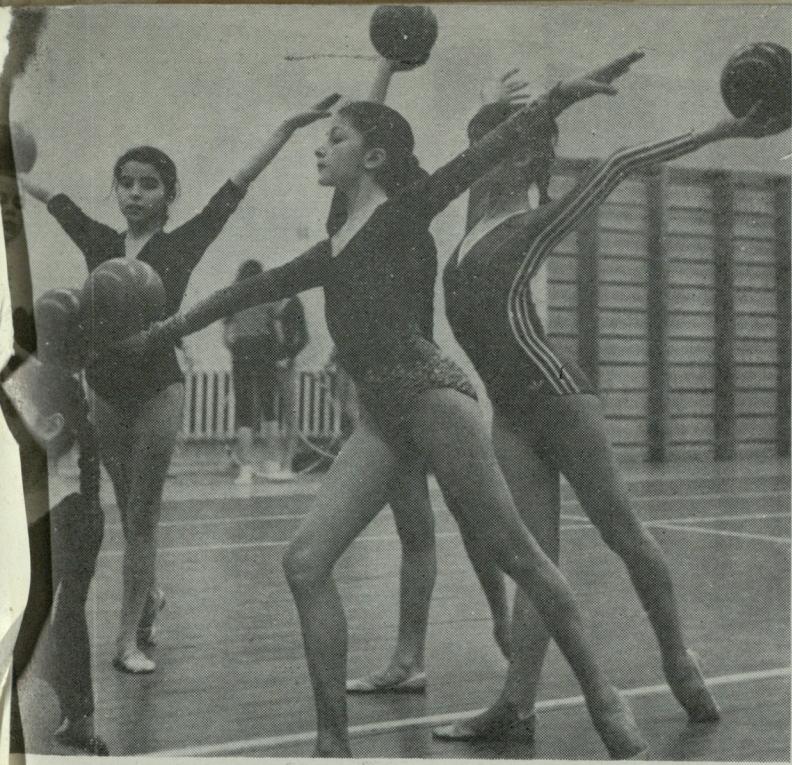
პროცესორი უმაღვისა ციალა აგაზურებელია.

КОНТРОЛЬНЫЕ ЭКЗЕМПЛЯРЫ

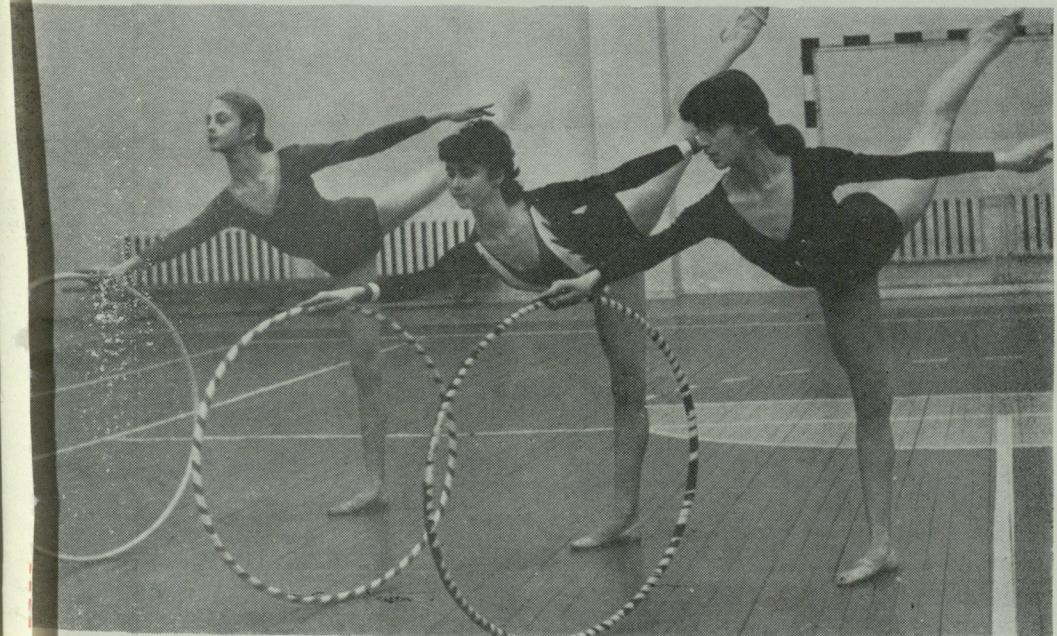
კორექტორი ცისანა სივრცეა

მონაცემი ნაცვლი დანერგიასი

რედაქციის მისამართი:
 380008, თბილისი 8, რუსთაველის პრ. 42. ტელ. — მთავარი რედაქტორის — 99-54-88, მთ. რედაქტორის მოადგილის — 99-82-88, 3/გ. მდგვნის — 99-01-89, განყოფილებათა გამგების — 99-28-42, რედაქციის ამდივნობის — 99-54-88.
 რედაქციაში შემოსული მასალა ავტორს არ უბრუნდება.

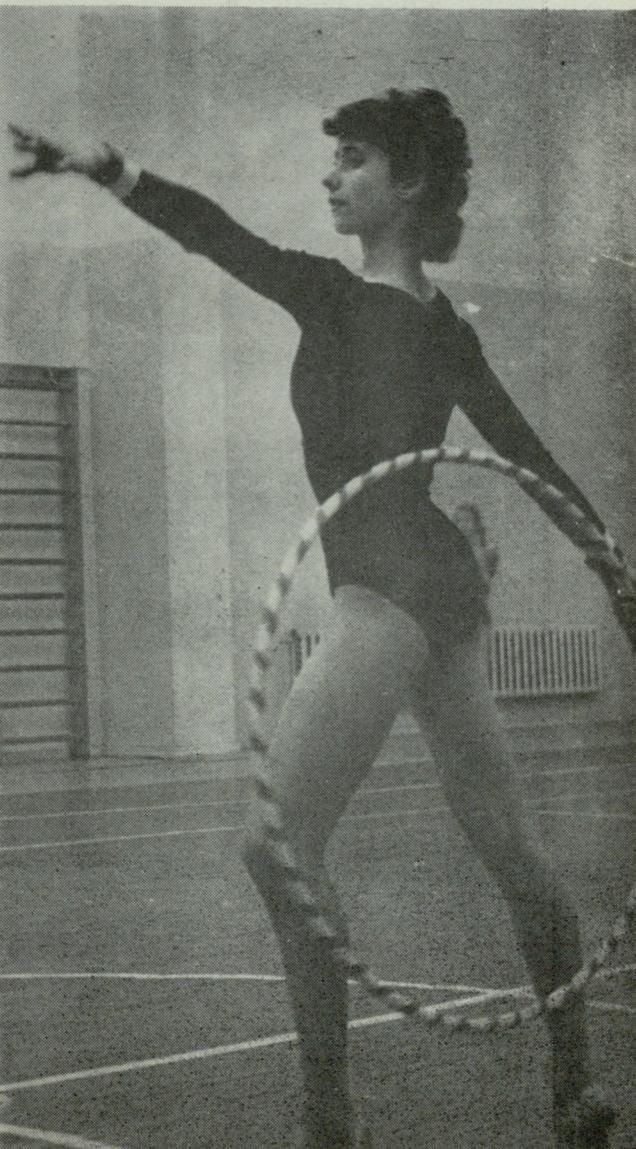
სურათზე: ნელი სალაძე მორიგ მეცადინეობაზე.

მრავალი წლის მანძილზე ხელმძღვანელობს მხატვრულ ტანკოვარჯიშეთა ნაკრებს საქართველოს სსრ დამსახურებული მწვრთნელი, სპორტის ოსტატი ნელი სალაძე. მისმა აღზრდილებმა ბევრი თვალსაჩინო გამარჯვება მოუტანეს რესპუბლიკას როგორც ჩვენი ქვეყნის ისე საზღვარგარეთის სპორტულ სარჩიელზე.

ამჟამად ბევრი წიჭირი გოგონა შეემატა ნაკრებს.

ფოტო თარეან არჩევისა

၁၆၂/၅၃

သင်တနောက်လွှာ
ပေါ်လဲပေါ်ပေးပို့

၀၅၉၅၆၈၆ ၇၆၀၅၆

မြန်မာ